

О Д Л У К У
О УСВАЈАЊУ ПЛАНА ЈАВНОГ ЗДРАВЉА ГРАДА БОРА
ЗА ПЕРИОД 2019.-2029. ГОДИНЕ

Члан 1.

Усваја се План јавног здравља града Бора за период 2019.-2029. године, који је у прилогу ове одлуке и чини њен саставни део.

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Бора".

2. Уводна реч Градоначелника

Град Бор је препознао потребу израду планског документа у области здравствене заштите, са циљем планског и системског приступа у решавању нагомиланих проблема у заједници.

План јавног здравља представља подлогу за обезбеђивање друштвеног напретка превентивне здравствене заштите код становништва, промовисање иновација, и унапређење свеобухватног квалитета живота грађана, поштовањем политике једнаких могућности и равноправно учешће полова у свим фазама планирања, доношења и спровођења одлука у свим областима друштвеног живота.

САДРЖАЈ:

1.	Уводна реч Градоначелника	122
1.	УВОД	125
	О јавном здрављу	125
2.	ЗАКОНСКИ ОКВИР	126
2.1.	Устав Републике Србије	126
2.2.	Закони	126
2.3.	Стратегије	126
2.4.	Национални програми	126
2.5.	Правилници	126
3.	ПЛАН ЈАВНОГ ЗДРАВЉА ЗА ГРАД БОР ЗА ПЕРИОД 2019.– 2029. ГОДИНА	126
4.	ГРАД БОР КРОЗ ДОСТУПНЕ ПОКАЗАТЕЉЕ	127
4.1.	Географски положај	127
4.2.	Природни ресурси	127
4.3.	Људски ресурси	128
4.4.	Јавне установе и предузећа	130
4.5.	Водоснабдевање	131
4.6.	Здравствена исправност воде за пиће, других јавних водних објеката, базенских вода, површинских вода и отворених купалишта	133
4.6.1.	Значај контроле квалитета воде	133
4.6.2.	Централни водовод Бор	134
4.6.3.	Централни водоводи сеоских насеља града Бора:	134
4.6.4.	Други јавни водни објекти на територији града Бора:	135
4.6.5.	Здравствена исправност базенских вода у Бору	136
4.6.6.	Здравствена исправност површинских вода и отворених купалишта	137
4.7.	Здравствена безбедност хране и ниво санитарно-хигијенских прилика	138
4.7.1.	Предшколска установа	138
4.7.2.	Установа за смештај студената	138
4.8.	Одвођење отпадних вода и канализациони систем	139
4.9.	Комунални отпад	139
4.10.	Квалитет ваздуха у Бору у 2018. години	140
4.11.	Образовање	140
4.12.	Социјална и здравствена заштита	141
4.13.	Роми у Бору	141
4.14.	Избегла интерно расељена и лица враћена реадмисијом	141
5.	Спорт у Бору	142
5.1.	Школски спорт	142
5.1.1.	Систем школских спортских такмичења	142
5.1.2.	Пројекти савеза за школски спорт	143
5.1.3.	Рекреативни спорт у Бору	143
6.	Кадар и капацитети здравствених установа	143
6.1.	Рад и коришћење примарне здравствене заштите	143
6.1.1.	Служба опште медицине	143
6.1.2.	Служба за здравствену заштиту предшколске деце	144
6.1.3.	Служба за здравствену заштиту школске деце и омладине	145
6.1.4.	Служба за здравствену заштиту жена	145
6.1.5.	Служба за заштиту и лечење болести уста и зуба	146
6.2.	Рад и коришћење болничке здравствене заштите	146
7.	Здравствено стање становништва општине Бор у периоду од 2013. до 2017. године	151
7.1.	Најчешће групе болести по областима здравствене заштите Дому здравља Бор у периоду од 2013. до 2017. године	151
7.1.1.	Служба опште медицине општине Бор	151
7.1.2.	Служба за здравствену заштиту предшколске деце општине Бор	153
7.1.3.	Служба за здравствену заштиту школске деце и омладине у Бору	155
7.1.4.	Служба за здравствену заштиту жена општине Бор	157
7.1.5.	Служба за заштиту и лечење болести уста и зуба општине Бор	159
7.2.	Морбидитет становништва по дијагнозама болести и дефинисаним популационим групама становништва.	159
7.2.1.	Деца предшколског узраста (0-6 година)	159
7.2.2.	Деца школског узраста (7-19 година)	159
7.2.3.	Одрасло становништво (20-59 година)	159
7.2.4.	Старо становништво (60 и више година)	159
7.2.5.	Морбидитет женског становништва по групама болести и дијагнозама болести	159
7.3.	Контрола и превенција незаразних болести	160
7.3.1.	Оболевање од шећерне болести	161
7.3.2.	Оболевање и умирање од акутног коронарног синдрома	162

7.4.	Водећи узроци хоспитализације према групама болести МКБ.....	163
7.4.1.	Водећи узроци хоспитализације према дијагнозама болести.....	167
7.4.2.	Водећи узроци хоспитализације женског становништва.....	172
7.4.3.	Деца предшколског узраста (0-6 година).....	175
7.4.4.	Деца школског узраста (7-19 година).....	175
7.4.5.	Становништво (20-59 година).....	176
7.4.6.	Старо становништво (60 и више година).....	177
7.5.	Болнички морбидитет и морталитет.....	177
8.	Кретање заразних и паразитских болести на територији града Бор у периоду од 2009. до 2018. године	180
8.1.	Кретање заразних болести на територији града Бор.....	180
8.1.1.	Пријављене заразне болести на територији града Бора у 2018.г.....	180
8.1.2.	Пријављене заразне болести по групама на територији града Бор у периоду 2009-2018.....	183
8.2.	Стопа инциденце респираторних заразних болести за период 2009-2018.....	184
8.3.	Стопа инциденце цревних заразних болести за период 2009-2018.....	184
8.4.	10 најчешћих заразних болести на територији града Бор у периоду 2009-2018.....	184
8.5.	Стопа инциденце туберкулозе у периоду 2009-2018.....	186
8.6.	Број и врста епидемија на територији града Бор у периоду 2009-2018.....	187
9.	ЗДРАВСТВЕНИ ПРИОРИТЕТИ У БОРУ ЗА ПЕРИОД 2019. -2029. ГОДИНА СА ОПШТИМ ЦИЉЕВИМА И АКТИВНОСТИМА	188
9.1.	Управљање применом Плана јавног здравља за град Бор:.....	212

Чланови Радне групе за израду Плана јавног здравља:

1. **Сашка Милошевић**, координаторка Радне групе;
2. **Јелена Ристић**, Центар за социјални рад Бор;
3. **Владица Ивановић**, Општа болница Бор;
4. **Миодраг Костић**, Завод за јавно здравље „Тимок“ Зајечар;
5. **Ненад Петровић**, Савез за школски спорт Бор;
6. **Весна Спасојевић**, Дом здравља Бор;
7. **Јаворка Станкулић**, Дом здравља Бор;
8. **Љиљана Лекић**, Градска управа Бор;
9. **Иван Тодоровић**, Повереништво Црвеног крста у Бору;
10. **Марина Пешић**, ЈКП „Водовод“ Бор;
11. **Данијел Алексић**, члан Градског већа задужен за ванредне ситуације;
12. **Радиша Петковић**, координатор основних школа;
13. **Радмило Гушевац**, сарадник за радне односе и правне послове у ЈКП „3, октобар“ Бор.

Израду Плана јавног здравља помагала је **Сузана Радовановић**, саветница за план и анализу у области социјалне и здравствене заштите у Одељењу за привреду и друштвене делатности и **Слађана Ристић** – др. Завод за јавно здравље „Тимок“ Зајечар .

Израду документа помогли и представници САВЕТА ЗА ЗДРАВЉЕ ОПШТИНЕ БОР:

1. Слободан Китановић, представник локалне самоуправе;
2. Јелена Ристић, представница локалне самоуправе;
3. Весна Радосављевић, представница здравствене установе;
4. Горан Богдановић, представник здравствене установе;
5. Зоран Стојковић, представник удружења грађана, из реда пацијената и председник Савета за здравље;
6. Весна Пранк – представница удружења грађана, из реда пацијената;
7. Маја Цветковић – представница РФЗО, Филијала Бор

Задатак Савета за здравље је да:

1. прати и координира рад установа примарне здравствене заштите, чији је оснивач локална самоуправа;
2. спроводи мере у области заштите права пацијената и то:
 - разматра приговоре о повреди појединачних права пацијената на основу достављених и прикупљених доказа и утврђених чињеница;
 - о утврђеним чињеницама обавештава подносиоца приговора и директора здравствене установе, односно оснивача приватне праксе на коју се приговор односи и даје одговарајуће препоруке;
 - разматра извештаје саветника пацијената, прати остваривање права пацијената и предлаже мере за заштиту и промоцију права пацијената;
 - подноси годишњи извештај о раду и предузетим мерама за заштиту права пацијената Скупштини града Бора и министарству надлежном за послове здравља, а ради информисања и остваривања потребне сарадње извештај доставља и Заштитнику грађана.
3. подстиче сарадњу свих здравствених установа са територије општине Бор и међусекторску сарадњу;
4. прати здравствено стање становништва и предлаже мере као и посебне и превентивне програме у циљу побољшања.
5. унапређује односе са републичким и регионалним институцијама у области здравства, установама и организацијама;
6. предузима и друге активности у циљу унапређења система здравствене заштите и здравља становништва у складу са Пословником о раду Савета.

1. УВОД

О јавном здрављу

Јавно здравље је умеће превентирања болести, побољшања квалитета и дужине живота, кроз организоване напоре друштва. Јавно здравље подстиче одговорност државе и друштва у обезбеђењу добробити за све грађане путем унапређења здравља и очувања здраве животне средине, побољшање социјалних, економских, културних и других детерминанти здравља. Здравствени проблеми у оквиру јавног здравља у Републици Србији се решавају на свим нивоима, али се најефикасније решавање проблема може постићи на нивоу локалних заједница.

У обезбеђивању функционисања јавног здравља учествују јавноздравствене институције, здравствене установе и други облици здравствене службе, организације за здравствено осигурање, грађани, породице, послодавци, образовне институције, хуманитарне, верске, спортске и друге организације, удружења, месне заједнице, градови, општине, покрајине, Република.

Основни принципи јавног здравља су наглашавање колективне одговорности за здравље и водеће улоге државе у очувању и унапређењу здравља народа, усмереност ка социоекономским детерминантама здравља и најважнијим факторима ризика, мултидисциплинарна заснованост и партнерство у детекцији и решавању јавноздравствених проблема.

2. ЗАКОНСКИ ОКВИР

Позитивном законском регулативом у Републици Србији, која је усклађена са законима ЕУ, створили су се потребни правни оквири да јединице локалне самоуправе у складу са специфичностима у својој средини, приступе решавању проблема карактеристичних за своју територију.

Стратегија јавног здравља Републике Србије (у даљем тексту Стратегија) представља подршку испуњавању друштвене бриге за здравље, обезбеђивању услова у којима људи могу да буду здрави и чини основу за доношење одлука о акцијама за унапређење здравља и квалитета живота становника Републике Србије.

Стратегија идентификује приоритетна подручја где је унапређење здравља и квалитета живота могуће, појашњава циљеве, дефинише основне активности и одговорности свих релевантних партнера у области јавног здравља. Стратегија је документ који утврђује глобални оквир за акције и идентификује даље правце, остављајући простор за решавање старих и нових изазова.

Формулисани циљеви Плана почивају на следећим принципима:

- одговорност државе и друштва за здравље
- сви облици партнерства за здравље
- усмеравање на популацију и популационе групе
- оријентација ка локалној самоуправи
- интерсекторски и мултидисциплинарни рад
- социјално - економске детерминанте и фактори ризика

2.1. Устав Републике Србије

Устав Републике даје широко право на здравље и здравствену заштиту сваком грађанину.

2.2 Закони

1. Закон о јавном здрављу
2. Закон о здравственој заштити
3. Закон о здравственом осигурању
4. Закон о основама система образовања и васпитања
5. Закон о заштити становништва од заразних болести
6. Закон о водама
7. Закон о безбедности хране
8. Закон о санитарном надзору
9. Закон о заштити становништва од изложености дуванском диму
10. Закон о психоактивним контролисаним супстанцама
11. Законодавство о животној средини
12. Законодавство о храни
13. Законодавство о условима становања
14. Законодавство о условима рада
15. Законодавство везано за унапређење спорта
16. Законодавство о безбедности у саобраћају
17. Законодавство о индустријској производњи
18. Порески закони
19. Закон о комуналним делатностима...

2.3. Стратегије

- Стратегија јавног здравља Републике Србије
- Национални програм кардиолошке здравствене заштите
- Стратегија за борбу против дрога у Републици Србији
- Стратегија развоја здравља младих у Републици Србији
- Стратегија контроле дувана
- Стратегија развоја заштите менталног здравља
- Национална стратегија за борбу против ХИВ/АИДС-а

2.4. Национални програми

- Национални програм Србија против рака
- Национални програм за превенцију колоректалног карцинома
- Национални програм за превенцију рака дојке
- Национални програм превенције и ране детекције типа два дијабетеса
- Национални програм за превенцију рака грлића материце
- Национални програм превентивне стоматолошке заштите

2.5. Правилници

Правилник о садржају и обиму права на здравствену заштиту из обавезног здравственог осигурања.

3. ПЛАН ЈАВНОГ ЗДРАВЉА ЗА ГРАД БОР ЗА ПЕРИОД 2019.– 2029. ГОДИНА

План јавног здравља града Бора, представља подршку испуњавању друштвене бриге за здравље и обезбеђивању услова у којима грађани могу да буду здрави. Она такође чини основу за доношење одлука о мерама и

акцијама за унапређење здравља и квалитета живота становника локалне заједнице.

Она је и оквир за идентификацију приоритетних подручја где је унапређење здравља и квалитета живота могуће, појашњава циљеве, дефинише основне активности и одговорности свих релевантних партнера у области јавног здравља, при чему се оставља простор за решавање старих и нових проблема. Усмерена је на све сегменте заједнице, како би део својих активности, који се могу реперкутовати на здравље људи, ускладе са акционим плановима донетим у оквиру Стратегије.

Упркос добро постављеном институционалном оквиру јавног здравља у Републици Србији, постоје бројне тешкоће које указују на недостатке и слабости у функционисању, посебно у условима када се актуелни систем здравствене заштите суочава са растућим здравственим проблемима повезаним са животном средином и стиливима живота популације, проблемом сиромаштва и проблемима вулнерабилних и посебно угрожених и економски и социјално недовољно укључених група становништва.

План јавног здравља града Бора уобличава друштвену бригу за здравље становништва на овом подручју.

4. ГРАД БОР КРОЗ ДОСТУПНЕ ПОКАЗАТЕЉЕ

4.1. Географски положај

Град Бор се налази на истоку Републике Србије, између општина Зајечар, Неготин, Мајданпек, Жагубица, Деспотовац и Бољевац. Карактеристична је близина граница са Бугарском и Румунијом. Налази се на 44⁰ 5' северне ширине и 22⁰ 6' источне дужине на надморској висини 370–450 м. Максимална просечна температура је 20, 9⁰ С, а минимална 1, 35⁰ С, годишњи просек падавина 500–800 мм. Настао је на месту села Бор, у долини Борске реке. Већи део територије је брдско-планински. Припада сливу Тимока, односно Дунава. Општина Бор припада Борском округу и заузима површину од 856 км² на којој живи 48.615 становника (према попису из 2011. године) или 57 становника на км².

Рударским радовима који трају један цео век, уз ширење насеља и индустријских постројења веома је промењен првобитни изглед простора. Пејзажем данас доминирају велики дневни коп, високи фабрички димњаци и нове градске четврти које се протежу у дужини од неколико километара.

Веза са главним путем - аутопут Е-75 (Београд - Скопље) је могућа преко 4 путна правца и то: пут преко Бољевца и Параћина дужине 87 км; пут преко Зајечара, Књажевца и Ниша дужине 150 км; пут преко Жагубице, Кучева и Пожаревца дужине око 158 км и пут преко Заграђа и Милошеве куле дужине око 205 км.

4.2. Природни ресурси

Бор и околина по својим природним обележјима представљају једну од најинтересантнијих географских целина у Србији захваљујући географским карактеристикама, морфологији и геологији терена, климатским условима и сложеном историјском развоју живог света.

У природне ресурсе Бора не спадају само налазишта руда богатих бавром и златом, већ се у његовој непосредној близини налазе и оазе нетакнуте природе. Западни део Борске општине припада планинском комплексу Јужног Кучаја. Својом атрактивношћу и разноврсношћу површинских облика рељефа истиче се крашка површ Дубашница, површине од око 70 км². Реке које пониру на западној површи Дубашнице, извиру на источном ободу, на контакту кречњачких и магматских стена. Изузетно квалитетна вода за пиће се користи за водоснабдевање становника Бора. Злотске пећине и кањон Злотске реке поред природних лепота одликује присуство ретких врста флоре и фауне.

До сада је истражено 116 пећина и 14 јама. За туристичке посете уређена је Лазарева пећина. Источни део захватају планине, Мали и Велики Крш, Стол Дели Јован и Горњанска висораван. Површина ових претежно кречњачких гребена и простора износи око 50 км². На овом простору истражено је 88 пећина и 14 јама.

Према подацима из Локалног еколошког акционог плана на територији града Бора заштићено је само подручје Лазаревог кањона са пећинама као споменик природе (старалац Србија шуме), подручје Брестовачке бање као културно-амбијентална целина (старалац Туристичка организација града Бора) и општинском одлуком мање подручје клисуре Равне реке покрај Доња Беле Реке (старалац месна заједница села). Пре три године донет је просторни план посебне намене природног добра Бељаница- Кучај, које обухвата читаво подручје Дубашнице и Малиника, које ће у блиском периоду бити заштићено као Парк природе или резерват биосфере (или у неком другом облику). За заштиту су, као делови националне и европске еколошке мреже, евидентирана подручја Стола, Великог и Малог крша и Дели Јована као центри биодиверзитета одређених врста флоре и фауне. Постоји и иницијатива за заштиту Дубашнице као подручја очуваног и вредног геолошког наслеђа, односно геопарка краса.

Шуме су плућа овог краја, чувари воде и економски ресурс који се нерационално користи. Њихова обнова, заштита и унапређење има велики еколошки и економски значај. Шумско земљиште захвата 43.098 ha општине. Од укупне површине града Бора, 86% је под изразитим антропогеним утицајем, а 14% је простор очуване природе. Брестовачка бања - лековита својства њених вода, Борско језеро и Црни врх су локалитети за одмор, рекреацију, спорт, лов... Простор града Бора располаже обновљивим природним ресурсима чије би одрживо коришћење омогућило: привредни развој локалне заједнице, развој туризма, развој села, смањење сиромаштва, повећање запослености, заштиту и очување природних ресурса.

Заузима површину од 856 км². Претежно је брдско-планинског карактера, чему основно обележје дају обронци планина Дели Јован, Стол и Црни врх (1.027 м) и Велики Крш (1.148 м), са деловима слива Поречке реке и Тимока. Путним правцима је повезана преко Жагубице и Петровца са Пожаревцем, као и са Зајечаром, Мајданпекком, Неготином и другим општинама у непосредном и ширем окружењу.

Данас је Бор у размерама Србије крај са доминантним учешћем индустрије у структури привреде.

4.3. Људски ресурси

Према попису из 2011. године, у Бору живи 48.615 становника (у укупној популацији Србије учествује са 0, 7%, а Борског округа са 38, 1%).

Прилог 1: Укупан број становника, домаћинстава и станова 2011. године

Насеље	Укупан број становника	Укупан број домаћинстава	Укупан број станова
Бор	48.615	17.103	22.439
Бор	34.160	12.424	14.500
Брестовац	2.690	959	2.382
Бучје	579	162	231
Горњане	930	308	447
Доња Бела Река	741	227	305
Злот	3.299	1.015	1.537
Кривељ	1.052	395	561
Лука	537	156	220
Метовница	1.111	339	608
Оштрељ	586	173	237
Слатина	890	307	485
Танда	319	119	149
Топла	97	29	33
Шарбановац	1.624	490	714

**извор-РЗС*

Бор се састоји од централног насеља и седишта града – градског насеља Бор и 12 села: Горњане, Танда, Лука, Кривељ, Бучје, Оштрељ, Доња Бела Река, Брестовац, Слатина, Злот, Шарбановац и Метовница. Град Бор је и седиште Борског округа који, поред Бора, чине општине Кладово, Мајданпек и Неготин.

Прилог 2: Динамика кретања становништва

Година	Број становника	Ланчани индекс	Индекс пораста (1948=100)
1948	34.831	-	100, 0
1953	38.668	111, 0	111, 0
1961	43.448	112, 4	124, 7
1971	52.849	121, 6	151, 7
1981	56.486	106, 9	162, 2

1991	59.900	106, 0	172, 0
2002	55.817	93, 2	160, 3
2011	48.615	93, 1	138, 3

Извор: РЗС, обрада РЗР

Иако су вредности ланчаног индекса у периоду 1948.-2011. година бележиле пад (нпр. са 111, 0 у 1948. на 93, 1 у 2011. год.), генерално овај период карактерише позитиван тренд - пораст становништва за скоро један и по пут.

Према попису из 2011. године број градских домаћинстава је износио 12.424, а сеоских 5.117.

Прилог 3: Број и величина домаћинстава у општини Бора

	Број домаћинстава		Просечна величина домаћинстава	
	Попис 2002	Попис 2011	Попис 2002	Попис 2011
Урбана	14.23	12.42	2, 88	2, 84
Сеоска	5.117	4.679		

Извор: Републички завод за статистику

Број градског становништва је по попису из 2011. године износио 34.160 становника и исти је за 5.227 становника мањи у односу на број градског становништва по попису из 2002. године. Број сеоског становништва по попису из 2011. године износи 14.455 а по попису од 2002. године износио је 14.995 становника. Ово не представља значајан пад, ако се у обзир узме целокупан пад становника Бора од 7.202 становника (са 55.817-2002. године на 48.615-2011. године).

Број градског становништва је по попису из 2002. године износио 39.387 становника и исти је за 15.598 становника мањи у односу на број градског становништва по попису из 1991. године, док је број сеоског становништва у посматраном периоду повећан за 11.515 и по попису од 2002. године износи 14.995 становника. Разлог оваквом негативном односу кретања градског у односу на сеоско становништво треба тражити у социо-економском развоју који треба бити усмерен ка пољопривреди и туризму, као алтернативним правцима развоја и евидентној тенденцији становништва ка повратку у села. Овоме у прилог говори и чињеница да је густина насељености 1999. године износила 69, 74, 2002. године 65, 21 становника на км², а 2011. године 56, 79 становника на км².

Основно обележје демографских кретања града Бора јесте низак природни прираштај, тако да више није осигурана ни проста репродукција становништва.

Прилог 4.: Старосна структура становништва Општине Бора (попис 2011. године)

Узрасни ранг	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-више	Укупно
Број	1983	2323	2420	2929	3069	3041	2911	3256	3245	3465	4014	4213	3847	2469	2185	1810	1435	48.615
%	4, 08	4, 78	4, 98	6, 02	6, 31	6, 26	5, 99	6, 70	6, 67	7, 13	8, 26	8, 67	7, 91	5, 08	4, 49	3, 72	2, 95	100, 00%

*извор- Општине и региони у Србији, 2012

Иако је у последње две деценије дошло до великог померања становништва, то није утицало на промену националне структуре становништва коју чине Срби (72, 89%), Власи (13, 78%), Роми (3.62%), Македонци (0, 88%), Румуни (0, 6%), Албанци (0, 23%) Црногорци (0, 2%), лица која су се изјаснила као Југословени (0,18%), и, док је учешће осталих националних и етничких групација маргинално.

Прилог 5.: Основни контингенти становништва по попису 2011. године

Бор	Укупно	Деца предшколског узраста	Деца школообавезног узраста	Радни контингент	Жене у фертилом периоду (15-49)	Становништво старо 65 и више година	Удео радног контингента у укупном (%)
	48.615	3.028	4.113	34.718	10.948	7.796	69, 83

*извор Општине и региони у Србији, 2012

Доминантан број становника спада у категорију радно-способног становништва (од 15 до 64 година старости) који износи 34.718 (69, 83%), што се може узети у обзир као значајан развојни потенцијал који ће опредељујуће утицати на тржиште рада и запосленост.

4.4. Јавне установе и предузећа

Јавне установе и предузећа обављају одређене делатности које им је поверила градска управа, а у оквиру својих надлежности дефинисаних Законом о локалној самоуправи.

Прилог 6.: Јавна предузећа на територији града Бора су:

Р.Б.	Назив	Основна делатност
1.	"Боговина" Бор	Основна делатност је изградња и експлоатација регионалног водосистема Боговина Бор у циљу редовног снабдевања квалитетном водом општине Бор, Бољевац, Зајечар, Неготин и Књажевац.
2.	ЈКП "3.октобар" Бор	Основне делатности су извоз и депоновање смећа, чишћење јавних површина, прање улица и тротоара, зимска служба, погребне услуге и одржавање гробља, одржавање и подизање зелених површина и чишћење заједничких просторија у зградама.
3.	ЈКП "Водовод" Бор	Основна делатност је производња и дистрибуција воде и одвођење отпадних вода.
4.	ЈП за стамбене услуге "Бор" Бор	Основне делатности су одржавање стамбених зграда, наплата комуналних услуга.
5.	ЈКП "Топлана" Бор	Основна делатност је производња и дистрибуција топлотне енергије.
6.	ЈП „Зоолошки врт“ Бор	Основна делатност су Ботанички и зоолошки вртови и заштита природних вредности

Прилог 7.: Установе на територији града Бора су:

Р.Б.	Назив	Основна делатност
1.	Туристичка организација „Бор“	Развој и унапређење туризма на територији општине Бор
2.	Установа Спортски центар	Организовање спортских активности
3.	Народна библиотека	Библиотечко-информациона делатност (пружање услуга корисницима, омогућавање приступа биб.-информац. грађи и информац. изворима; помоћ корисницима при избору и коришћењу грађе; израда билтена, каталога, библиографија и других информационих извора; омогућавање позајмице библиотечко-информационе грађе и протока информација; израда, набавка, стручна обрада, чување и заштиту биб.-информац. грађе; учествовање у изради заједничких каталога и база података; културно-образовни програми и издавачка делатност)
4.	Музеј рударства и металургије	Музеји, галерије и збирке
5.	Центар за културу	Организација културних догађаја и очување културно историјског наслеђа
6.	Центар за Социјални рад	Пружање услуга социјалне заштите и решавање о правима грађана
7.	Апотека	Фармацеутска здравствена делатност
8.	ПУ Бамби	Образовање и васпитање деце предшколског узраста

На територији града Бора послује и Радио и телевизија Бор која прати рад свих актера у заједници и стара се о тачној и редовној информисаности грађана у целом Борком округу.

4.5. Водоснабдевање

Организовано водоснабдевање на територији општине Бор је почело 1949. године. Скупштина општине Бор је 1962. године формирала предузеће за изградњу, реконструкцију и одржавање водовода и канализације „Водовод“ Бор. Од 01.01.1990. године предузеће је регистровано као Јавно комунално предузеће „Водовод“ Бор чији је оснивач општина Бор а основна делатност је производња и дистрибуција воде и одвођење отпадних вода.

Осим града Бора, питком водом су снабдевена и села Брестовац, Брезоник, Доња Бела река, Злот, Кривељ, Оштрељ, Слатина и већи део Шарбановца. Домаћинства насеља Метовница, Бучје, Горњане, Лука и Танда, се снабдевају водом индивидуално.

Дужина водоводне мреже је око 300 км. Снабдевање водом за пиће врши се експлоатацијом каптираних карстних, подземних изворишта: Злотска изворишта (Бељевинска врела, Злотско врело и бунари В7, В9 и В4), Сурдуп и Кривељска бањица, као и из изворишта Мрљиш, чију воду дистрибуира регионални водосистем Боговина. Карактеристике изворишта чију воду дистрибуира ЈКП „Водовод“ Бор су:

Прилог 8. Изворишта

Извориште	Локација	Издашност (л/сек)
Бељевинска врела: Гаура маре, Гаура Мика, Рнић и Мејланић	Слив Бељевинске реке , 11 км југозападно од Бора	110 - 2.400
Злотско врело	Слив Лазареве реке, 1,5 км од насеља Злот	10 – 60
В7	Слив Лазареве реке, 1,5 км од насеља Злот	30
В9	Слив Лазареве реке, 1,5 км од насеља Злот	12
В4	Слив Бељавинске реке, 11 км југозападно од Бора	30
Кривељска бањица	6 км, северно од Бора	50
Сурдуп	8 км, источно од Бора	50
Боговина	Извориште Мрљиш, 25 км југозападно од Бора	150 - 240

Извориште “Мрљиш“ је у склопу Регионалног водосистема „Боговина“ Бор. У циљу решавања проблема недостатка здраве пијаће воде за становништво и за индустрију општина Бор и Бољевац експлоатација подземних вода са изворишта „Мрљиш“ почела је августа 2002. године када је и завршена I фаза (прелазно решење) изградње Регионалног водосистема „Боговине“ Бор.

Изградњом вишенаменске акумулације „Боговина“ Бор (I фаза) обезбеђује се: изравњавање вода чиме би се приоритетно обезбедило водоснабдевање становништва и индустрије у општинама Бор, Бољевац, Неготин, Зајечар и Књажевац у периоду дужем од 50 година,

- наводњавање 700 ha пољопривредних површина у долини Црног Тимока и низводно од Зајечара,
- регулисани режим протицаја (гарантовани протицај) обезбеђује повећање малих вода у периоду маловођа у циљу побољшања квалитета воде низводно од бране. Гарантовани протицај у периоду маловођа износи 800 лит/с.
- прихватање и трансформација поплавних таласа чиме би се многоструко умањиле штете од поплава у општинама Бор, Бољевац и Зајечар,
- развој привредне и спортско рекреативне активности (туризам и риболов),
- производња електричне енергије. Изградњом мале хидроцентрале која би користила воду из прелива могло би се добити око 9, 0 Gwh/годишње.

Злотска изворишта, злотско врело и бунари се налазе у сливу Лазареве и Бељевинске реке, 11 км од Бора ка југо-западу. Сем ових каптираних изворишта изграђено је и неколико бунара. Минимална издашност водоснабдевања из овог правца је 110 лит/с а максимална до 2.400 лит/с и димензије цевовода су од 700 до 300 мм.

Извориште Сурдуп је лоцирано у близини насеља Доња Бела Река, 8 км од Бора. Минимална издашност изворишта је 30 лит/с а максимална 105 лит/с. Димензије цевовода су 350мм у дужини од 9, 5 км. Извориште Кривељска бањица се налази 6 км северно од Бора у непосредној близини насеља Велики Кривељ. Минимална издашност изворишта је 10 лит/с а максималну од 100 лит/с и димензије цевовода су 350 мм у дужини од 5 км. Злотска изворишта, Сурдуп и Кривељска бањица су крашког карактера, што значи да имају велике осцилације у минималним и максималним количинама воде за експлоатацију и директно зависе од количине падавина. Цевоводи наведених изворишта су од ливено-гвоздених, челичних и азбест-цементних цеви.

Пречишћавање воде за пиће је дезинфекција која се врши хлорисањем – аутоматски процес. Дозирање хлора и хлорних препарата је у функцији протока и квалитета воде. Дужина

водоводне мреже је приближно 300 км. Главни доводи од изворишта до дистрибуционе мреже су од 150-700 мм. Дистрибуциона мрежа је димензија 250-500 мм и у мањем проценту су заступљени мањи пречници. Материјал коришћени за цевовод су РЕ, PVC, челичне и азбест-цементне цеви (око 55 км).

Покривеност у граду је 100% , дистрибуција воде се врши кроз три висинске зоне (трећа највиша зона има мали број корисника) док у сеоским подручјима које снабдева ЈКП "Водовод" водом покривеност је 82%. Водоводна мрежа је стара око 40-50 година и не постоји систем за пречишћавање воде за пиће од мутноће која се јавља у периодима јаких киша и наглог отапања снега.

Губици воде износе преко 50% и из године у годину се повећавају. Разлог је стара мрежа. У оквиру Програма ППОИС, уз финансијску помоћ ЕУ завршена су три капитална инфраструктурна пројекта и то: пројекат изградње сеоских водовода у четири села; пројекат замене, односно реконструкције примарне водоводне мреже у граду; пројекат изградње фекалне канализације у насељима Кучајна и Чока Борулуј у северном старом делу града.

Села која нису повезана на градски водовод су: Бучје, Горњане, Лука, Метовница, Танда и мањи део села Шарбановац (у току је прикључивање на градски водовод) . У селу Бучје на локални водовод је прикључено 90 од 191 домаћинства. У селу Горњане од 432 домаћинства 80 је прикључено на локални водовод. У селу Лука од 193 домаћинства 150 је прикључено на локални водовод. У селу Метовница постоји сеоски водовод а користе га школа, амбуланта, месна канцеларија, пошта , домаћинства из насеља Метовница „Тимок“ су прикључени на водоводну мрежу ЈКП „Водовод“ Зајечар док су домаћинства из засеока „Сува река“ - Метовница прикључени на водоводну мрежу ЈКП „Водовод“ Бор. У селу Танда прикључено је 27 од 137 домаћинства на локални водовод.

Главни проблеми водоводног система су старост водоводних цеви, велики губици у водоводној мрежи-преко 50%), непостојање система за пречишћавање воде тачније уклањање мутноће из сирове воде и велики утрошак електричне енергије обзиром да се вода из свих праваца транспортује препумпавањем. Последица је да цена продатог кубика воде не прати цену произведеног и дистрибуираног кубика воде. Потребна је хитна реконструкција критичних деоница водоводног система, замена старих цеви, улагање у побољшање енергетске ефикасности система, опрему за детекцију губитака, постројења за пречишћавање воде за пиће а могућа је и потреба за изградњом нових резервоара.

Прилог 9: Станови - број прикључака на водовод(Извор: РЗС)

Подручја	Број станова	Водовод	Водовод (%)
Бор	20.301	18.171	89, 51
Борски округ	61.652	51.894	84, 17
Србија	2.743.996	2.453.319	89, 41

4.6. Здравствена исправност воде за пиће, других јавних водних објеката, базенских вода, површинских вода и отворених купалишта

Под здравственом безбедношћу воде подразумева се здравствена исправност (микробиолошка, физичка и хемијска исправност воде), обезбеђена заштита изворишта воде, здравствено безбедно водоснабдевање и здравствено безбедно руковање водом.

Водом за пиће сматра се вода која се користи за пиће, одржавање личне и опште хигијене, припрему хране и исхрану стоке.

Утврђивање здравствене исправности воде за пиће, дефинисано је законским и подзаконским прописима Републике Србије.

4.6.1. Значај контроле квалитета воде

Здравствено безбедна вода за пиће одговара нормама важећег Правилника о хигијенској исправности воде за пиће који прихвата препоруке Светске здравствене организације и Европске уније и подлеже континуираном мониторингу који реализују овлашћене здравствене установе одређеном динамиком и опсегом испитивања у акредитованим лабораторијама.

Водовод Бор, поред града Бора снабдева водом за пиће И сеоска насеља: Доња Бела Река, Оштрељ, Кривељ, Слатина, Брестовац, Шарбановац. Водовод се напаја водом из три каптаже:

- Извориште "Сурдуп", вода из ове каптаже пумпама се потискује у градски водовод а једна количина воде одваја се за снабдевање становиштва оближњег насеља Доња Бела Река, вода се дезинфикује гасним хлоринатором.
- Извориште "Кривељ" пумпама се вода потискује у градски водовод а један

део иде у насељу Кривељ које се налази у близини каптаже, вода се дезинфикује гасним хлоринатором.

- Каптажа “Селиште” Злот, овде су каптирана два извора у кориту Злотске

реке, вода се пумпама ниског притиска из црпне станице потискује у пумпну станицу високог притиска, одакле се један мањи део воде шаље у градски водовод, а други већи део у Борско језеро које служи као технолошка вода у процесу производње рудника бакра Бор. На овом делу водовода постоје гасни хлоринатори.

Од 2002.год на овај водовод прикључено је извориште Боговина које снабдева насеље И рудник Боговину у општини Бољевац и село Шарбановац .

Сходно Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће (Сл. Лист СРЈ, бр. 42/98,44/99), у односу на број еквивалент становника, врши се узорковање воде за пиће. Након адекватног транспорта, врши се пријем узорка и започињу анализе у акредитованој лабораторији. Комплетан извештај о испитивању воде има у свом саставу и стручно мишљење које конципирају доктори медицине - специјалисти хигијене. Стручним мишљењем се оцењује усаглашеност воде за пиће нормама Правилника и дозвољава се или забрањује употреба воде. У случају неисправности воде, уколико она подлеже континуираном мониторингу, даје се предлог мера за обезбедивање њене исправност.

4.6.2. Централни водовод Бор

На основу уговор ЈКП “Водовод” Бор, врши се редовна контрола здравствене исправности воде за пиће 6 пута месечно са осам узорка (једна сирова И седам из мреже) наизменично, по групама како би сва изворишта била обухваћена током једног месеца. Резултате анализа воде за пиће са овог водовода, приказани у табели 1.

Табела 1. Здравствена исправност воде за пиће из водовода у Бору у периоду од 2013.-2017. године.

Редни број	Година	Микробиологија			Физико-Хемија			Разлог неисправности
		Број узорка	Неисправних		Број узорка	Неисправних		
			Број	%		Број	%	
1.	2013	529	28	5.29	529	56	10.58	АМБ, СФП,УКБ,Мутноћа
2.	2014	535	20	3,7	535	43	8,0	АМБ, СФП, УКБ,Протеус, Мутноћа, смањен р.хлор
3.	2015	526	18	3,42	526	41	7,79	АМБ, СФП, УКБ,Протеус, Мутноћа,смањен р.хлор
4.	2016	499	27	5,41	499	66	13,23	АМБ,СФП,УКБ Псеудомонас, КФП, Мутноћа
5.	2017	495	37	7,47	495	53	10,71	АМБ,СФП,УКБ Псеудомонас,КФП, Мутноћа
УКУПНО		2584	130	5,03	2584	259	10,02	

АМБ-Аеробне мезофилне бактерије, УКБ-Укупне колиформне бактерије, КБФП- колиформне бактерије фекалног порекла, СФП-стрептококе фекалног порекла

У периоду од 2013 до 2017. године, узето је 2584 узорка воде из градског водовода, у бактериолошком погледу је 130 било неисправно, или 5,03% и 259 или 10,02% узорка физичко-хемијски И хемијски неисправни. Увидом у извештаје дошли смо до закључка да је главни разлог бактеријолошких неисправности био повећан број аеробних мезофилних бактерија али понекад су се појавиле и бактерије фекалног порекла, док у физичко-хемијском погледу разлог неисправности је мутноћа, обзиром да је дистрибутивна мрежа доста стара И дотрајала.

4.6.3. Централни водоводи сеоских насеља града Бора:

На подручју града Бора постоје сеска насеља: Доња Бела Река, Оштрељ, Кривељ, Слатина и Брестовац која су прикључена на градски водовод и који је по сталном хигијенско санитарним надзором у коме се врши систематска дезинфекција воде. У 9 сеских насеља изградјено је 10 водовода, контрола се врши 4 пута годишње са сарадњом локалне самоуправе општине Бор.

Табела 2. Здравствена исправност воде за пиће из сеских водовода општине Бор у периоду од 2013.-2017. године

Редни број	Година	Микробиологија			Физико-Хемија			Разлог неисправности
		Број узорака	Неисправних		Број узорака	Неисправних		
			Број	%		Број	%	
1.	2013	30	0	0	30	0	0	/
2.	2014	10	4	40	10	0	0	КБФП, Клостридије
3.	2015	42	21	50	42	11	26,19	СФП, КБФП, , Клостридије, Мутноћа Нитрати, Нитрити, Електро, КМно4
4.	2016	33	11	33,3	33	4	12,12	КБФП, СФП, АМБ, Боја, Мутноћа, Нитрити, Електро. пХ
5.	2017	31	13	41,94	31	2	6,45	КБФП, СФП, АМБ, Боја, Мутноћа, Нитрити, Електро. пХ
УКУПНО		143	49	34,26	143	17	11,89	

АМБ-Аеробне мезофилне бактерије, УКБ-Укупне колиформне бактерије, КБФП- колиформне бактерије фекалног порекла, СФП-стрептококе фекалног порекла

У периоду од 2013 до 2017. године, узето је 143 узорака воде из сеоских водовода, у бактериолошком погледу је 49 или 34,26% било неисправно и 17 или 11,89% физичко-хемијски И хемијски неисправни. Увидом у извештаје дошли смо до закључка да је главни разлог бактеријолошких неисправности био повећан број Аеробних мезофилних бактерија, Стрептококе фекалног порекла, укупне колиформне бактерије, Колиформне бактерије фекалног порекла, Псеудомонас, Протеус И Клостридије а у хемијском погледу разлог неисправности су нитрати, нитрити, пХ и мутноћа.

Ови водоводи су несигурни за водоснабдевање становништва водом за пиће, обзиром да је бактериолошка неисправност велика, чак 34,26% узетих узорака, а знамо да се исти не одржавају нити се вода пречишћава, нити хлорише, тако да представљају ризик по здравље потрошача.

4.6.4. Други јавни водни објекти на територији града Бора:

Локални начин снабдевање воде за пиће из других јавних објеката у Бору, јавне чесме и каптирани извори у Бору, чесме са минералном водом у Брестовачкој бањи, се контролишу 4 пута годишње, по уговору са грдском управом Бор.

Остали бунари др. објекти по селима, не контролишу се у прописаном броју и фреквенци. Резултати анализа биће приказани у табели 3.

Табела 3. Здравствена исправност воде за пиће из других јавних водних објеката општине Бор у периоду од 2013-2017. године.

Редни број	Година	Микробиологија			Физико-Хемија			Разлог неисправности
		Број узорака	Неисправних		Број узорака	Неисправних		
			Број	%		Број	%	
1.	2013	0	0	0	0	0	/	
2.	2014	20	7	35,0	21	5	23,80	СФП, КБФП, Клостридија, Псеудомонас, Мутноћа, Нитрати, Нитрити,

1.	2013	60	6	10	60	6	10	АМБ, снижен пХ, Хлориди
2.	2014	60	7	11,6	60	7	11,6	АМБ, снижен пХ, Хлориди
3.	2015	40	0	0	40	1	2,5	Хлориди
4.	2016	6	0	0	6	0	0	
5.	2017	32	1	3,13	32	19	59,37	АМБ, пов. пХ, боја, хлориди
УКУПНО		198	14	7,07	198	33	16,67	

Увидом у резултате анализа утврђена је задовољавајућа здравствена исправност базенских вода, како у бактериолошком тако И у физичко-хемијском И хемијском погледу (осим 2017, када је био повишен пХ воде, који не делује штетно на здравље купача). Разлог повишеног пХ је промена лимита вредности И новом Правилнику о здравственој исправности базенских вода. Стручна служба Одељења Хигијене И ЗЖС, када се појави неисправност воде или неки други проблем на базену даје предлог мера И врши поновну контролу воде из базена.

4.6.6. Здравствена исправност површинских вода и отворених купалишта

Контрола исправности воде за купање, спорт и рекреацију на Борском језеру током летње купалишне сезоне врши се са четири плаза:

- Плажа код хотела,
- главна плажа,
- плажа у кампу и
- плажа “Савача”

Током контроле врши се узорковање на бактеријолошке анализе воде чешће током лета док хемијска анализа једном током сезоне. Резултати се саопштавају грађанима путем масмедиа и извештајима које достављамо власнику и кориснику резултата анализа вода.

Резултате испитивања смо приказали у табели бр.5.

Табела 5. Исправност воде за купање на купалиштима и плаже у Бору, за период од 2013.год.до 2017.год.

Редни број	Година	Микробиологија			Физико-Хемија			Разлог неисправности
		Број узорака	Неисправних		Број узорака	Неисправних		
			Број	%		Број	%	
1.	2013	24	0	0	1	0	0	/
2.	2014	20	0	0	1	0	0	/
3.	2015	24	0	0	1	0	0	/
4.	2016	16	0	0	2	0	0	/
5.	2017	24	0	0	1	0	0	/
УКУПНО		108	0	0	6	0	0	

Резултати анализа воде са купалишта показују да је вода одговарала ИИ-ој И ИИИ-ој класи воде и као таква може да се користи за купање, спорт И рекреацију уз предузимање свих хигијенских мера (туширање хигијенски исправном водом).

4.7.Здравствена безбедност хране и ниво санитарно-хигијенских прилика

4.7.1. Предшколска установа

Стручне службе Центра за хигијену и хуману екологију, Завода за јавно здравље “Тимок” Зајечар, у периоду од 01.01.2013-31.12.2017, према Уговору са Предшколском установом “Бамби” Бор, врше контролу хране, произведене у кухињи предшколске установе, на параметре микробиолошке исправности и контрола санитарно-хигијенског режима у централној и дистрибутивним кухињама предшколске установе. Резултати анализа приказани у табела 6.

Табела 6. Здравствена безбедност хране и ниво санитарно-хигијенских прилика у предшколској установи “Бамби” у Бору, 2013-2017.год.

Ред .	Година	Прегледано брисева			Прегледано намирница			
		Укупно	Неисправних		Укупно	Неисправ		Узрок неисправност
			Број	%		Број	%	
1	2013	90	9	10,00	4	0	0	/
2	2014	90	6	6,66	5	0	0	/
3	2015	119	41	34,45	10	1	0	УКБ/Ентеробац.
4	2016	60	1	1,60	7	0	0	УКБ
5	2017	67	1	1,49	7	0	0	
	Укупно	426	58	13,61	33	1	3,03	

У извештајном периоду испитивана је здравствена безбедност хране-оброка у 33 узорака, са аспекта микробиолошких параметра, где је утврђена 1 неисправност или 3,03% узорака хране, разлог је присуство ИЕнтеробацтеријаца и 426 брисева са радних површина, руку и радне одеће запослених, прибора и посуђа и утврђено је 58 или 13,61% неусаглашености, где је био повећан укупан број колонија. Када се утврди неусаглашеност специјалиста хигијене доноси стручно мишљење са предлогом мера.

4.7.2. Установа за смештај студената

Стручне службе Центра за хигијену и хуману екологију, Завода за јавно здравље “Тимок” Зајечар, у периоду од 01.01.2013-31.12.2017, према Уговору са Домом за студенте у Бору, врше контролу хране, произведене у кухињи ове установе, на параметре микробиолошке исправности хране и контрола санитарно-хигијенског режима. Резултати анализа приказани у табели 7.

Табела 7. Здравствена безбедност хране и ниво санитарно-хигијенских прилика у Дому за студенте у Бору, 2013-2017.год.

Ред бр.	Година	Прегледано брисева			Прегледано намирница			
		Укупно	Неисправних		Укупно	Неисправ		Узрок неисправност
			Број	%		Број	%	
1	2013	40	7	17,5	11	0	0	УКБ
2	2014	40	2	5	18	0	0	Пов.ук. број колонија (УКБ)
3	2015	90	30	33,33	18	1	5,55	УКБ,Листериа моноцитогенес
4	2016	60	7	11,66	21	0	0	УКБ

5	2017	60	5	8,33	23	0	0	
	Укупно	290	51	17,59	91	1	1,09	

У извештајном периоду испитивана је здравствена безбедност хране-оброка у 91 узорак, са аспекта микробиолошких параметра, био је или 1,09% намирница небезбедно за употребу, разлог неисправности је био присуство Ентеробацтеријацаеае и Листерие моноцитогенес.

У том периоду је узето 290 бриса са радних површина, руку и радне одеће запослених, прибора и посуђа, од којих су 51 или 17,59% били неусглашени са законским одредбама, разлог неусаглашености повећан укупан број колонија. Када се утврди неусаглашеност специјалиста хигијене доноси стручно мишљење са предлогом мера.

4.8. Одвођење отпадних вода и канализациони систем

Почетак одржавања канализационог система у граду је 1960. година. Канализациона мрежа је већим делом сепаратна (83%) а мањим делом комбинована (17%). Највећи профили су за атмосферску воду 800-1000 мм, а за комуналну отпадну воду је 150-300 мм. Покривеност у самом граду је негде око 90-95% у дужини од око 70 км. Канализациона мрежа је изграђена и у насељу Бањско поље и на Борском језеру (фаза 1 и фаза 2). Нису покривена поједина подручја на периферији града. Села немају изграђену канализациону мрежу и користе сопствене септичке јаме. Профили кроз које пролази отпадна вода нису добро димензионисани јер се град брзо ширио у ранијем периоду, тако да се дешава да пропусна моћ није довољна и јављају се честа загушења. Често долази и до изливања отпадне воде. Такође, постоје и нелегални прикључци који изазивају зачепљења у канализационим цевима. Несавесни грађани су атмосферску воду спровели у фекалне и приликом великих падавина или топљења снега долази до загушења јер пречници постојећих цеву нису одговарајући. У самом граду не постоји никакав третман отпадне воде и она се директно улива у градски колектор а одатле у Борску реку. У насељу Металург у 2019 години изграђено је ново постројење за пречишћавање фекалне и отпадне воде као . Такође у насељу Бањско поље постоји уређај за биолошко пречишћавање комуналне отпадне воде капацитета 1000 ЕС.

Потребно је урадити реконструкцију канализационог система у граду (променити профиле на критичним трасама), одвојити комуналну од атмосферске воде, пројектовати и изградити систем за пречишћавање отпадних вода из града и индустрије. У току 2004. године израђен је Генерални пројекат канализације и пречишћавања комуналних отпадних вода Бора са израдом претходне студије оправданости која је дала техничка решења и процену вредности те инвестиције.

4.9. Комунални отпад

Јавно комунално предузеће “3. октобар” Бор у различитим формама своје организације комуналне делатности у Бору обавља од 1947. године, да би данас, пословало као Јавно комунално предузеће “3. октобар” Бор.

Од укупно 14 комуналних делатности које се обављају у интересу грађана (делатности од општег интереса), а које су одређене Законом о комуналним делатностима - Јавном комуналном предузећу „3. октобар“ Бор (даље: Предузеће) је поверено обављање седам комуналних делатности и то:

- Управљање комуналним отпадом,
- Управљање гробљима и погребне услуге,
- Управљање пијацама,(робна пијаца са пијацом половне робе и зелена пијаца у МЗ „Нови градски центар“ у Бору),
- Одржавање чистоће на површинама јавне намене,
- Одржавање јавних зелених површина,
- Делатност зоохигијенске службе и управљање прихватилиштем за псе и мачке луталице,
- Зимско одржавање путева и улица у граду.

Поред наведених комуналних делатности Предузеће обавља делатност чистиња стамбених зграда, као и многе пратеће делатности које су у функцији обављања комуналних делатности.

Полазећи од врсте послова и потребе да се на функционалном принципу обезбеди обављање сродних, међусобно повезаних послова, у Предузећу су образовани организациони делови – радне јединице и то:

1. Радна јединица "Чистоћа",
2. Радна јединица "Зеленило",
3. Радна јединица "Гробље",
4. Радна јединица "Заједничке просторије",
5. Радна јединица "Пијаце" (робна пијаца са пијацом половне робе и зелена пијаца

у МЗ „Нови градски центар“ у Бору),

6. Радна јединица "Служба одржавања"

7. Радна јединица "Заједничке службе"

8. Огранак „Ветеринарска амбуланта за кућне љубимце“ Бор

Зоохигијенска служба:

Број уједа од стране паса луталица у 2018. години износио је 482, Очекује се смањење уједа паса луталица, с обзиром да се планира повећање капацитета постојећег прихватилишта. Прихватилишта за смештај паса луталица у овом тренутку може да прими између 80 и 100 паса, док ће се тај капацитет за смештај паса луталица у 2019. години повећати на број од 250 до 300 паса луталица.

4.10. Квалитет ваздуха у Бору у 2018. години

Обрађени подаци односе се на дневне узорке, што значи да су током дана могућа краткотрајна, епизодна загађења са знатно вишим концентрацијама. Управо оваква појава може деловати иритирајуће, нарочито ако су неповољни метеоролошки параметри.

Анализирајући резултате испитивања наведених параметара квалитета ваздуха на територији општине Бор, у току 2018. године, може се закључити:

прекорачена је гранична (50 µg/m³) и толерантна (50 µg/m³) вредност сумпор диоксида, за период усредњавања - календарска година, обзиром да је средња годишња вредност концентрације сумпор диоксида, у 2018. години, износила 70 µg/m³

- није прекорачена максимално дозвољена концентрација чађи, за годишњи период усредњавања (50 µg/m³), обзиром да је средња годишња вредност концентрације чађи, у 2018. години, износила 7,3 µg/m³:

- средња годишња вредност концентрације суспендованих честица РМ₁₀, у 2018. години, износила је **59,9** µg/m³ у поређењу са прописаном граничном вредношћу за годишњи период усредњавања (40 µg/m³).

- прекорачена гранична вредност олова за годишњи период усредњавања (0.5 µg/m³) и толерантна вредност за годишњи период усредњавања (1 µg/m³) је 5 пута од 274 узорка са максималном вредношћу од 2,61 µg/m³) на мерном месту Технички факултет .

Средња годишња вредност концентрације олова, у 2018. години, износила **0.179** µg/m³ и непрекорачује прописану граничну вредност.

- средња годишња вредност концентрације **кадмијума**, у 2018. години, износила

је **6,2** ng/m³ у поређењу са прописаном максимално дозвољеном концентрацијом за годишњи период усредњавања (5 µg/m³), то је дискутабилан резултат - узимајући у обзир мерну несигурност;

- није прекорачена максимално дозвољена концентрација **никла** за годишњи период усредњавања (20 µg/m³), обзиром да је средња годишња вредност концентрације никла, у 2018. години, износила **7,2** µg/m³

- **вишеструко је прекорачена** максимално дозвољена концентрација **арсена** за годишњи период усредњавања (6 µg/m³) обзиром да је средња годишња вредност концентрације арсена, у 2018. години, износила **145,3** µg/m³

- средња годишња вредност концентрације укупних таложних материја, у 2018.

години, износила је **164,1**µg/m³/dan; у поређењу са прописаном максимално дозвољеном концентрацијом за годишњи период усредњавања (200 µg/m³/dan), то је дискутабилан резултат - узимајући у обзир мерну несигурност.

4.11. Образовање

Град Бор је један од образовних, здравствених и културних центара овог дела Србије.

Има једну предшколску установу са 6 објеката.

- 8 основних школа од којих 7 основних школа са издвојеним одељењима (14);

- 1 школа за основно и средње образовање и васпитање ученика са сметњама у

развоју

- 1 школа за основно музичко образовање и васпитање.

Средњих школа је четири: гимназија, техничка, електро-машинска и економско-трговинска.

Постоји једна високошколска институција - Технички факултет у саставу Београдског универзитета, а на територији града делује и више приватних образовних институција. Такође, у Бору је седиште Регионалног центра за таленте, а у саставу Техничке школе делује и Регионални центар за континуирано образовање одраслих.

Укупан број деце у предшколским установама је 1.059, у основним школама је 3.262 ученика, а у средњим школама 1.598 ученика.

4.12. Социјална и здравствена заштита

У току 2018. године просечан број породица које су користиле новчану социјалну помоћ износио је 600 породица (неки су у току године остварили право , неким је исто право престало), са бројем чланова породице укупан број лица износио је око 1832. Међу корисницима новчане социјалне помоћи нису сви стамбено необезбеђени. Право на оброк у народној кухињи остварује око 220 породица (450 obroka) међу којима су корисници новчане социјалне помоћи, корисници најнижих пензија, вишечлане породице са минималним приходима.

Ромска мањина је у нашем граду посебно изложена сиромаштву које се трансгенерацијски преноси. То су најчешће вишечлане породице, ниског образовног статуса које живе у неадекватним и неусловним становима, без основних хигијенских услова, у насељима на периферији града. Ове породице се суочавају са вишеструким проблемима (незапосленост, сиромаштво, неадекватни услови становања) а који се реперкутују и на остале аспекте њиховог функционисања и живота и захтевају интервенције на више нивоа. Решавање тих проблема захтева системски, мултидимензионални приступ коме је потребно стратешки приступити у заједници.

Деци и младима који се налазе на смештају у хранитељским породицама након стицања пунолетства или након завршетка редовног школовања, најкасније до 26 године живота, престаје право на породични смештај и остале видове подршке. С тим у вези, потребно је разматрати могућности различитих видова подршке.

Од великог значаја је и развој различитих услуга социјалне заштите у локалној заједници.

4.13. Роми у Бору

Бор је мултиетничка средина са становницима различите националности, при чему Роми чине око 8,5% становништва.

Роми у Бору заузимају маргиналну позицију, при чему погодује низак образовни и социо-културни ниво са високом стопом наталитета. Живе у затвореним субгрупама на периферији у неконформним и нехигијенским становима, од којих најмање половина не испуњава критеријуме ни нужног смештаја. Једини извор прихода, најчешће је материјално обезбеђење које не задовољава ни егзистенцијани минимум, иначе крајње редукованих животних потреба. Према подацима Центра за социјални рад у Бору има око 600 породица корисника материјалног обезбеђења, од чега су 70% Роми (331 породице).

Не постоје релевантни подаци о броју запослених Рома, али према непотпуним подацима ромских невладиних организација, запослених је око 5% и то углавном на најједноставнијим и мање вреднованим пословима. Укорењени традиционализам и предрасуде према Ромима, начином на који су се презентовали онемогућавају адекватну интеграцију, па и запошљавање.

Потпуно основно образовање има око 5% одраслог ромског становништва, а проценат неписмених Рома је око 76%. Основне школе су доступне већини ромске деце, осим деци без која немају никаква документа и такве деце према неким проценама има око 15%.

У процес основношколског образовања укључено је 80% деце, од чега око 40% похађа специјалну школу. То сигурно није реалан одраз постојећих потенцијала, већ социо-едукативне запуштености. стила живота и нестимулативних услова у породици, становања и нивоа аспирације. Број ромске деце која напуштају школу је веома висок а око 30% ромске деце никад не заврши основну школу. А само 10% настави школовање у средњој школи. Додатни проблеми су проузроковани чињеницом да већину Рома чине пореклом из Македоније и са Косова и Метохије, један број расељених лица, а често се дешава да деца не знају да говоре језик који се примењује у школи у коју су укључени.

У задње три године кренула се ромска деца у предшколске установе и одмах се број ученика у специјалној школи смањило, тј. уписано је само неколико ученика а сви су остали уписани у редовне школе. Према последњем попису у Бору има око 1 259 Рома, али је тај број много већи. Према подацима ромских невладиних организација тај број се креће од 4 370 до 7 000, а од тог броја је 70% младих.

4.14. Избегла интерно расељена и лица враћена реадмисијом

По попису из 2005 године број избеглица је био 210 лица, а број ИРЛ -585 лица, док тренутно живи 11 избеглих лица, 287 расељених лица са Косова и Метохије као и 7 повратника по Споразуму о реадмисији. Велики број избеглица је изгубио статус избеглог лица и има статус грађанина Бора док се незнатан број вратио у раније место пребивалишта.

У Бору је у периоду од 1996-2007 године било 3 колективна центра. Тренутно у Бору не постоји колективни центар. У бившем колективном центру Грађевинар“ тренутно борави 7 избеглих лица. Преостали број лица живи у приватном смештају или у свом стамбеном простору који су сами успели да обезбеде или су добили преко одређених програма и пројеката уз подршку општине Бор и Републичког комесаријата за избеглице и миграције РС.

Процењује се да од укупног броја избеглих и расељених лица, њих око 40% плаћа закупнину. Као и да већи број интерно расељених лица живи у нехигијенским, неадекватним условима и без мокрог чвора. Од укупног броја на приватном смештају, према старосној структури 14 породица је самачко старачко домаћинство, хронично оболели и социјално угрожени. Најчешће су везани за сроднике у истој средини на које су упућени. Према образовном статусу нема одступања од смештених у руралним и урбаним условима. Занемарљив број образованих, дефицитарног занимања је радно ангажован а остали су нижег образовног нивоа и упућени на најједноставније повремене послове. Смештени у руралним срединама обрађују земљу у надници.

Посебно су угрожене породице ромске припадности. Услови у којима живе одговарају нужном смештају, на периферији са оскудним покућством.

Раскорак између домицилних и расељених Рома (избеглих нема) упућени су на међусобну комуникацију и најчешће су груписани. Издржавају се (95 %) од НП-ћи и дечијег додатка.

Ограничене могућности радног ангажовања усмерава их на препродају (сиву економију). Због лоших услова живота и недовољности материјалних средстава за животне потребе често мењају боравак што још више погоршава њихов положај. Честа флукуација доводи до цепања породица и отежава праћење. Због ниске цене станова у Бору масовно се досељавају. Многи купују "станове" у четвртима настањеним Ромима, не плаћају основне текуће трошкове (комуналије, струју, воду) и нагомилалају дуговања. Посебан проблем, ове популације представља и непријављивање новорођене деце с обзиром да је обавезно пријављивање у градовима измештених матичних служби.

Оријентисани су за интеграцију и продају своје личне имовине из средине порекла како би побољшали статус.

Велики број избеглица је заинтересован за стамбено збрињавање путем субвенција или трајног закупа, док је један део заинтересован за трајно збрињавање путем куповине или откупа стамбених јединица у граду или стамбеној згради намењеној трајном збрињавању избеглица. Акционим планом за избеглице и интерно расељена лица и лица враћена реадмисијом за период 2018-2029 год. предвиђене су мере трајног збрињавања на територији града Бора.

Откупом сеоских домаћинстава са окућницом у периоду од 2006 -2018 године збринута је 28 породица (2 избегличке из Р. Хрватске и 26 ИРЛ са КИМ), односно 141 лица. Помоћ у грађевинском материјалу за адаптацију стамбених јединица у наведеном периоду остварило је укупно укупно 19 избегличких породица и 42 ИРЛ лица.

У периоду 2006-2007 године за потребе избеглица је Општина Бор и Дански савет за избеглице изградила зграду са 15 стамбених јединица где је збринута 76 лица - (74 избеглица и 2 социјално угрожена лица). У 2017. години почела је изградња стамбене зграде са 15. стамбених јединица за избеглице из Р. Хрватске. Овом зградом стамбено ће бити збринута 15. избегличких породица, односно 76. лица. Средства за изградњу стамбене зграде обезбеђена из донаторства у оквиру Регионалног стамбеног програма и буџета Града. У 2018 години започео је програм куповине стамбених јединица на територији града за куповину 17 станова за избегличке породице. Самим тим ће се број избеглих лица на територији града Бора решити.

Новим Акционим планом за избеглице, расељена и ИРЛ лица предвиђене су доходне активности за избеглице, интерно расељена лица и лица враћена реадмисијом. У акционом плану су укључене радне групе формиране са задатком да прате, анализирају и разматрају питања мешовитих миграционих токова – мигранте (лица без утврђеног статуса).

5. Спорт у Бору

Укупан број активних спортиста свих узрасних доби у Бору креће се око 4.000. У ову цифру нису урачунате школе које кроз разне спортске секције окупљају велики број деце школског узраста. У граду се појављују нови спортови којих до сада није било. Постоји велика заинтересованост младих за ове нове спортове и оснивају се нови клубови. У Бору је тренутно активно 65 спортских организација. Постоји пет кошаркашких клубова, три рукометна женска клуба и један мушки рукометни клуб, три пливачка, три карате клуба, три одбојкашка, два тријатлон, два стрељачка, два џудо, два тенис клуба. Постоје још и атлетски, гимнастички, боксерски, кикбоксерски, боди билдинг, скијашки клуб, ватерполо, куглашки, стонотениски, шах клуб, плесни клуб, Планинарски клуб "Дубашница", Планинарско екстремни клуб „Рок енд ајс“, Соколско друштво. У граду постоје два фудбалска клуба.

Што се тиче нових спортова појавили су се : амерички фудбал, коњички спорт, а у плану је да се оснује и стреличарство, параглајдинг, веслачки клуб на мирним водама и кајак клуб. Такође постоје: Општински фудбалски Савез, Рукометни општински савез, Кошаркашки савез, Школски савез и Савез асоцијација спорт за све. Све спортске организација на територији града Бора чланице су Савеза Спортова града Бора.

5.1. Школски спорт

Школски спорт у Бору припада систему физичког васпитања које је у надлежности Савеза за школски спорт града Бора, а други део је у систему градских органа, градске управе Бор, на нивоу учешћа у финансирању годишњег програма.

Спорте такмичења су саставни део физичког васпитања на којима ученик проверава резултате свога рада, а надметања са вршњацима подстичу га на стваралачко усавршавање и ангажовање за развој својих максималних потенцијала на основу којих се значајним делом позиционира у друштву вршњака. Циљ школског спорта јесте да се током систематског вежбања у оквиру школског спортског друштва кроз различите форме ванчасовних активности задовоље потребе ученика за редовним вежбањем и активним учешћем у спортско-рекреативним активностима и спорту, како би се допринело свестраном расту и развоју личности.

5.1.1. Систем школских спортских такмичења

Школска спортска такмичења Републике Србије реализују се по програму који се утврђује за период од четири године (олимпијски циклус). На основу програма доносе се годишњи планови за сваку школску годину. Право учешћа на такмичењима имају сви редовни ученици основних и средњих школа, узраста од I разреда основне школе до IV разреда средње школе.

Редовни програм Савеза за школски спорт у Бору подразумева одржавање такмичења у следећим спортским гранама:

Прилог 11. : Такмичења

атлетика	основне и средње школе
рукомет	основне и средње школе
кошарка	основне и средње школе
одбојка	основне и средње школе
мали фудбал	основне и средње школе
стони тенис	основне и средње школе
стрелаштво	основне и средње школе
гимнастика	I-IV раз. ОШ, V-VI раз. ОШ, VII-VIII раз. ОШ и I-IV раз. СШ
пливање	I-IV раз. ОШ, V-VI раз. ОШ, VII-VIII раз. ОШ и I-IV раз. СШ
цудо	I-IV раз. ОШ, V-VI раз. ОШ, VII-VIII раз. ОШ и I-IV раз. СШ
карате	I-IV раз. ОШ, V-VI раз. ОШ, VII-VIII раз. ОШ и I-IV раз. СШ
тенис	I-IV раз. ОШ, V-VI раз. ОШ, VII-VIII раз. ОШ и I-IV раз. СШ
мале олимпијске игре	I, II и III раз. ОШ

Основ за спровођење програма током школске године је оријентациони календар такмичења ученика Републике Србије, који прописује министар просвете, а на предлог Савеза за школски спорт Србије. Календар такмичења је у свему подређен периодизацији наставног плана и програма физичког васпитања за основне и средње школе. Систем такмичења предвиђа 5 степена: школско (међуодељенско), општинско, међуопштинско (окружно), међуокружно (регионално) и републичко (државно).

5.1.2. Пројекти савеза за школски спорт

Пројекти Савеза за школски спорт Србије су: „Спорт у школе“, „Здраво растимо“ и „Ђак репортер“ и Олимпијске спортске игре ученика РС. Савет за школски спорт града Бора континуирано реализује наведене активности .

5.1.3. Рекреативни спорт у Бору

Установа Спортски центар „Бор“, чија је основна делатност издавање спортских објеката и терена, поседује објекте на отвореном (скејт парк, картинг стаза, базени, балон хала, терени) и у затвореном простору (стрелана, велика дворана, теретана, мала дворана, горњи хол, доњи хол, базени), а који су доступни свим грађанима у Бору за бављење спортом и за рекреацију.

6. Кадар и капацитети здравствених установа

6.1. Рад и коришћење примарне здравствене заштите

Примарну здравствену заштиту у 2017. години на територији општине Бор пружао је ДЗ Бор.

У анализи коришћења ванболничке здравствене заштите, параметри који су одабрани за евалуацију процењивани су у односу на стандарде одређене Правилником о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе („Сл. гласник РС бр. 43/2006, 112/09, 50/10, 79/11, 10/12, 119/12, и 22/2013).

6.1.1. Служба опште медицине

У служби опште медицине на територији општине Бор 2017. године било је запослено 25 лекара и 36 здравствених радника са средњом и вишом стручном спремом (Табела 8). Однос броја лекара/медицинских сестара-техничара је око 1:1,4. Број становника са 18 и више година на једног лекара службе опште медицине варирао је у посматраним годинама, тако да 2017. износи 1.504 корисника, прописни норматив: један лекар на 1.600 становника.

Табела 8. Кадрови и посете у служби опште медицине ДЗ Бор, 2013-2017. год.

Параметри	2013	2014	2015	2016	2017
Број корисника	39406	39406	39191	38037	37594
Број лекара	27	25	24	22	25

Број корисника на 1 лекара	1459	1576	1632	1729	1504	
Број медицинских сестара	32	30	30	46	36	
Број медицинских сестара на 1 лекара	1,2	1,2	1,3	2,1	1,4	
Број посета лекару	Укупно	184985	182085	215207	204926	196350
	% превентивних прегледа	0,6	0,7	0,5	0,2	0,5
	Дневно по лекару	31,1	33,1	40,8	42,3	35,7
	По кориснику	4,7	4,6	5,5	5,4	5,2

Становници су, у просеку, посећивали лекара службе опште медицине између 4 и 5 пута годишње (Табела 8). Сваки лекар у служби имао је, просечно, 2017.године 35,7 посета дневно (норматив: 35 посета на дан). Претходне године 2016 оптерећеност лекара је била највећа за посматрани период и износила је 42,3.

6.1.2. Служба за здравствену заштиту предшколске деце

У служби за здравствену заштиту деце предшколског узраста на територији општине Бор 2017. године била су запослена 6 лекара и 6 здравствена радника са средњом и вишом стручном спремом (Табела 9). Број лекара у периоду 2013-2017.године у служби је варирао, а однос броја лекара/медицинских сестара-техничара у овом периоду се смањивао и у 2017.години је 1:1 (Табела 9).

Табела 9. Кадрови и посете у служби за здравствену заштиту деце предшколског узраста ДЗ Бор, 2013-2017.године.

Параметри	2013	2014	2015	2016	2017	
Број корисника	2829	2829	2840	2873	2910	
Број лекара	4	3	4	8	6	
Број корисника на 1 лекара	707	943	710	359	471	
Број медицинских сестара	8	7	5	6	6	
Број медицинских сестара на 1 лекара	2	2,3	1,3	0,8	1,0	
Број посета лекару	Укупно	34565	38295	31661	27970	25970
	% превентивних прегледа	23,5	25,8	26,3	34,6	35
	Дневно по лекару	39,3	58	36	15,9	19,7
	По кориснику	12,2	13,5	11,1	9,7	8,9

Број предшколске деце на једног лекара смањило се са 707 на 471 (у периоду 2013-2017.год.). Према *Правилнику* треба обезбедити једног педијатра и једну педијатријску сестру за 850 деце узраста 0-6 година, а на два оваква тима још једну педијатријску сестру.

Дете старости 0-6 година, 2017.године, је просечно, 12 пута посетило педијатра примарне здравствене заштите. Удео превентивних активности се повећавао и у 2017.години кроз сваку четврту посету оствариване су превентивне активности (Табела 9). Број посета по лекару је варирао током посматраног периода и био је изнад нормативом предвидјеног броја: 30 по једном дану (2013,2014 и 2015.године), док 2016 и 2017.години овај број је испод нормативом предвиђеног броја. У 2017.години сваки лекар у служби имао је око 20 посета/прегледа дневно.

6.1.3. Служба за здравствену заштиту школске деце и омладине

У служби за здравствену заштиту деце школског узраста на територији општине Бор 2017. године било је запослено 7 лекара и 8 здравствених радника са средњом и вишом стручном спремом (Табела 30). Број деце на једног лекара ове службе кретао се од 757 2013.године до 761 детета на једног лекара 2017.године, 2015.године је овај број био највиши 840. Према важећем *Правилнику* треба обезбедити једног лекара за 1.500 деце узраста 7-18 година, а на десет оваквих тимова још једну вишу медицинску сестру.

Табела 10. Кадрови и посете у служби за здравствену заштиту деце школског узраста ДЗ Бор, 2013-2017. Године.

Параметри		2013	2014	2015	2016	2017
Број корисника		6059	6059	5880	5463	5330
Број лекара		8	8	7	7	7
Број корисника на 1 лекара		757	757	840	780	761
Број медицинских сестара		10	8	8	7	8
Број медицинских сестара на 1 лекара		1,3	1	1,1	1,0	1,1
Број посета лекару	Укупно	38866	37795	32709	30856	28046
	% превентивних прегледа	6,7	6,5	7,8	7,9	8,5
	Дневно по лекару	22,1	21,5	21,2	20,0	18,2
	По кориснику	6,4	6,2	5,6	5,6	5,3

Просечан број посета по детету школског узраста ДЗ Бор се креће око 6 (табела 10.). Број посета/прегледа по лекару је варирао, у посматраном периоду, а 2017.године износи око 18,2, што је мање од норматива: 30 на дан. Удео превентивних активности је променљив . Последње, 2017.године износи око 8,5% и већи је него у предходном периоду.

6.1.4. Служба за здравствену заштиту жена

У служби за здравствену заштиту жена на подручју општине Бор 2017. године била су запослена 4 лекара и 4 медицинске сестре (однос 1:1,0). Овај однос је у посматраном периоду константан сем у 2013. Години када је износио 1:2. У периоду 2013-2017.године варира просечан број корисника на једног лекара и у 2017. години износи 5070 (*Правилник* препоручује однос од 6500 жена старијих од 15 година на једног гинеколога и једну гинеколошко-акушерску сестру, а на три оваква тима још једну сестру) (Табела 11).

Табела 11. Кадрови и посете у служби за здравствену заштиту жена ДЗ Бор, 2013-2017. Године

Параметри		2013	2014	2015	2016	2017
Број жена старијих од 15 година		21320	21320	21179	20502	20278
Број лекара		3	4	4	4	4
Број корисника на 1 лекара		7107	5330	5295	5126	5070
Број медицинских сестара		6	4	4	4	4
Број медицинских сестара на 1 лекара		2	1	1	1,0	1,0
Број посета лекару	Укупно	9564	10307	11270	8457	9155
	% превентивних прегледа	64,4	59,2	54	57,5	58,4

Дневно по лекару	14,5	11,7	12,8	9,6	10,4
По кориснику	0,4	0,5	0,5	0,4	0,5

Просечан број посета по једној жени се креће између 0,3 и 0,5, у 2017.године је 0,5, што знаћи да је свака четврта женска особа старија од 15 година једном посетила гинеколога. Оптерећеност гинеколога примарне здравствене заштите на територији општине Бор, у последњих пет година, кретала се у између 9 посета и 14 посета/прегледа дневно. Готово више од половине посета припада превентиви (Табела 11). У 2017.години број посета дневно по гинекологу био је око 10,4 (норматив – 30 посета на дан по гинекологу).

6.1.5. Служба за заштиту и лечење болести уста и зуба

У служби за заштиту и лечење уста и зуба ДЗ Бор 2017. године било је 13 запослених стоматолога и 18 зубних техничара са вишом и средњом стручном спремом; 1,4 зубних техничара са вишом и средњом стручном спремом на једног стоматолога. (Табела 12). Број корисника (процењен укупан број становнока) на једног стоматолога је променљив у посматраном периоду и у 2017.години је износио 3.526 по једном стоматологу, а најмањи 2013.године 3.018 по стоматологу.

Табела 12. Кадрови и посете у служби за здравствену заштиту и лечење болести уста и зуба ДЗ Бор, 2013-2017. године

Параметри		2013	2014	2015	2016	2017
Број корисника		48294	48294	47911	46379	45834
Број стоматолога		16	16	16	13	13
Број корисника на 1 стоматолога		3018	3018	2994	3568	3526
Број медицинских сестара		20	19	18	18	18
Број медицинских сестара на 1стоматолога		1,3	1,2	1,1	1,4	1,4
Број посета стоматологу	Укупно	31229	25829	27317	25397	26202
	% превентивних прегледа	10,6	11,1	9,8	9,16	8,2
	Дневно по лекару	8,9	7,3	7,8	8,9	9,2
	По кориснику	0,6	0,5	0,6	0,5	0,6

Број посета у периоду од 2013-2017.године по кориснику је мањи од један (0,5), и 2017. године је износио 0,6. Сваки стоматолог је имао од 7 до 9 прегледа дневно; 2017.године просек је 9,2 (норматив – у децјој и превентивној стоматологији 12 посета на дан, а у општој стоматологији – 15). Учешће превентивних прегледа је у 2017.години износио 8,2%.

6.2. Рад и коришћење болничке здравствене заштите

Болничка (стационарна) здравствена заштита на подручју општине Бор у 2017. остваривала се кроз рад Опште болнице Бор.

Број постеља се није мењао у посматраном периоду, тако да укупан постељни фонд у 2017. години износи 310 постеља.

У Општој болници Бор највећи број запослених лекара –109 је регистрован на крају 2013.године (од тога око 78,2% специјалиста). Због забране запошљавања у здравству, смањивао се и број лекара у стационарним здравственим установама, тако да 2017.године износи 101 (од тога 91,1% специјалиста).

У посматраном периоду број здравствених радника са вишом и средњом и нижом стручном спремом је имао максимум 2013.године. Те године је радило њих 384, а однос лекара и медицинских сестара био је 1:3,5. У 2017.години број медицинских сестара-техничара износи 353 (Табела 13).

Просечно, на нивоу општине Бор у 2017.години на 100 постеља била су обезбеђена 33 лекара и 114 медицинских сестара/техничара.

Табела 13. Рад и коришћење болничке здравствене заштите на територији општине Бор у периоду 2013-2017. Године

Параметри	2013	2014	2015	2016	2017
-----------	------	------	------	------	------

Број лекара	109	105	105	103	101
% специјалиста	78,2	83,5	85,6	90,2	91,1
Виша, средња и нижа СС	384	361	368	369	353
Број постеља	310	310	310	310	310
Болеснички дани	89997	78917	79607	71415	68201
Број исписаних пацијената	9753	9697	9661	8835	8527
Просечна дужина лечења	9,2	8,1	8,2	8,08	8
Заузетост постеља	79,5	69,7	70,3	63,12	60,27
Број болесника на 1 лекара	89,5	92,3	92	85,8	84,4
Број болесника на 1 МС	25,4	26,9	23,2	24	24
Број лекара/100 постеља	35,2	33,9	33,9	33,2	32,6
Број сестара/100 постеља	123,9	116,4	118,7	119	114

У периоду 2013-2017.године просечна дужина лечења се креће око 8 дана. Заузетост постеља је између 60 и 80%; смањивала се током посматраног периода, а 2017.године износи 60,27%.

Просечан број исписаних пацијената по лекару годишње је варирао; најмањи је био 2017.године – 70,65 по лекару, а највећи 84,4 у 2014.години. У 2017.години било је просечно 84,4 болесника лечених у болници по једном лекару и у оквиру је Правилником одређене мере извршења: 170-210.

Прилог 10. : Статистички подаци Посете лекару- Дом здравља Бор 2018. години

Служба	Врста посете	Бор
Општа медицина	Куративне	143409
	Превентивне	1519
	Укупно	144928
Предшколска деца	Куративне	20008
	Превентивне	2763
	Укупно	22851
Школска деца	Куративне	24178
	Превентивне	2684
	Укупно	26862
Здравствена заштита жена	Куративне	14450
	Превентивне	10276
	Укупно	24726
Стоматолошка заштита	Куративне	697
	Превентивне	8799
	Укупно	9496
Кућно лечење и нега	Куративне	2725

	Превентивне Укупно	2725
Хитна служба	Куративне Превентивне Укупно	22806
Центар за превенцију	Куративне Превентивне Укупно	525
		525

Прилог 11. :Број становника по једном лекару Дома здравља Бор у 2018. години

Службе Бор	Укупни бр. становника	Број становника по 1 лекару
Предшколска деца	3144	314
Школска деца	5384	1346
Здр.заш.жена	21733	5433
Општа медицина	39847	1660
Стоматолошка заштита	47974	3690

Прилог 13.: Дневни и годишњи број посета по једном лекару Дома здравља Бор у 2018. Години

Службе Бор	Годишњи бр.посета по 1	Дневни бр.посета по 1
	лекару	лекару
	2018	2018
Предшколска деца	3809	29
Школска деца	6716	31
Здравствена заштита жена	6182	34
Општа медицина	6301	24
Стоматолошка заштита	730	7.1

Прилог 14.: Оптерећеност медицинских радника секундарне здравствене заштите болничким постељама ОБ Бор 2018. године по болничким одељењима

Болничко одељење	Бројпостеља	Лекари		Техничари (ВШС, ССС)	
		Број	Бројпостељана 1лекара	Број	Број постеља на 1техничара
Интерне мед.	55	8	6,9	26	2,1
Неурологије	25	5	5,0	13	1,9
Психијатрије	20	3	6,7	13	1,5
Пнеумфтизиологије	25	4	6,3	13	1,9
Гинекол. и акушер.	30	5	6,0	21	1,4
Педијатрије	15	3	5,0	11	1,4
Хирургије	38	8	4,8	29	1,3
Ортопедије	20	5	4,0	16	1,3
Урологије	20	3	6,7	13	1,5
Неурохирургије	12	2	6,0	8	1,5
ОРЛ са МФХ	10	3	3,3	8	1,3
Офталмологије	10	3	3,3	8	1,3
Продуженог лечења	30	3	10,0	16	1,9
Укупно	310	55	5,6	195	1,6

Прилог 15.: Број исписаних болесника, број болесничких дана, просечна дужина лечења, број превентивних и куративних прегледа и број анализа у ОБ Бор 2018. године по болничким одељењима/специјалистичко консултативним службама

Болничко одељење/ спец.конс.дел.	Број исписаних болесника	Број болесничких дана	Просечна дужина лечења	Број анализа	Куративни прегледи

Интерне мед.	1187	13715	11,55		17829
Неурологије	582	5358	9,21		3908
Психијатрије	314	5961	18,98		8745
Пнеумофтизиол.	554	5363	9,68		8375
Гинекологија	611	2259	3,70		3337
Акушерство	381	3039	7,98		
Педијатрије	528	1926	3,65		5190
Хир.са деч. хир.	1135	8842	7,79		12334
Ортопедије	537	7856	14,63		10427
Урологије	927	4472	4,82		7554
Неурохирургије	380	4393	11,56		6034
ОРЛ са МФХ	321	1332	4,15		7667
Офталмологије	340	2251	6,62		11515
Прод. лечења	287	5250	18,29		
Патологије				41440	
Хемодијализе	41	5449			
Трансфузиологије				59985	10274
Радиологије				45865	28454
Биохем. лаборатор.				652098	
Микробиол.лабор.				56952	
Физ.медицине					10255
Дерматовенерол.					6904
Онкологија					3880
Нефрологија					1762
Реуматолош. амб.					2729
Пријем и збрињ.ург.					15244
Укупно	8084	72017	8,91		182417

Дневна болница	1783	14788	8,3		
Дечји бокс	375	1422	3,8		

7. Здравствено стање становништва општине Бор у периоду од 2013. до 2017. године

Последње деценије 20. века карактерише константни тренд смањења укупног броја становника са неповољном старосном структуром. На самом почетку 21. века, простор Тимочке крајине бележи значајно смањење укупног броја становника. Условљени виталним догађајима, са једне стране и израженим миграционим кретањима са друге стране, демографски процеси овог простора су значајно неповољни (пописне 2002. године), а неповољни тренд демографских кретања се наставља и у првој деценији 21. века, што потврђује и попис становништва 2011. године. Удео становништва старијих популационих група је све већи, а контингент младих се значајно смањује. Све ово доводи до израженијег процеса старења.

Табела бр.1. Број становника у Општини Бор од 1961-2011. године:

ОПШТИНА	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
БОР	43448	52848	56486	59900	55817	48615

Извор: Попис становништва 1961., 1971., 1981., 1991., 2002. и 2011. године (РЗС Србије).

7.1. Најчешће групе болести по областима здравствене заштите Дому здравља Бор у периоду од 2013. до 2017. године

7.1.1. Служба опште медицине општине Бор

У служби опште медицине на подручју општине Бор у периоду од 2013. до 2017. године регистровано је од 41541 до 37907 обољења, стања и повреда, тако да је стопа у 2017. години износила 1008,3‰.

Најзаступљенија група болести у овом периоду јесу **болести система крвотока** (просечно 24,04%). Стопа морбидитета је у 2017. години 249,3 на 1000 становника старијих од 19 година. Најчешћа дијагноза из ове групе је повишен крвни притисак (просечно 19,4% од свих дијагноза) (Табела 16).

На другом месту по учесталости су **болести система за дисање** са учешћем у укупном морбидитету од 22,8% у просеку (стопа у 2017.-213‰). Међу њима доминира акутно запаљење ждрела и крајника које чини, просечно 9,6% свих дијагноза у петогодишњем периоду.

Треће место припада болестима **мокраћно-полног система**. Удео ове групе болести у укупном морбидитету износио је у просеку 9,2%. Стопа морбидитета за ову групу болести у последњој години праћења износи 88,1‰. Запаљење мокраћне бешике била је најзаступљенија дијагноза ове групе болести са просечном заступљеношћу од 5,4% у анализираном петогодишњем периоду.

Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива чине око 7,0% укупног морбидитета и налазе се на четвртом месту по учесталости (стопа морбидитета у 2017. години је 81,7‰). Водећа дијагноза из ове групе болести је друга обољења леђа.

Симптоми, знаци и патолошки, клинички и лабораторијски налази заузимају пето место (5,0-7,6%) у структуриморбидитета регистрованог у служби опште медицине на подручју општине Бор у испитиваном периоду.

У периоду 2013-2017. године на територији општине Бор водећих пет дијагноза биле су: повишен крвни притисак са 19,4% просечно од укупног морбидитета, акутно запаљење ждрела и крајника са 9,6% просечно, акутне инфекције горњих респираторних путева (6,4%), запаљење мокраћне бешике (5,4% просечно). Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази и друга обољења леђа биле су на четвртом и петом месту у 2017. год. (Табела 17). Првих пет дијагноза 2017. године чине 45% свих обољења евидентираних у овој служби.

Табела бр. 2 водеће групе болести у служби опште медицине на подручју општине Бор у периоду 2013-2017. године

Група болести према МКБ-Х	2013		2014		2015		2016		2017	
	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%
IX Болести система крвотока	10211	24,6	10125	23,1	10208	23,6	9745	24,2%	9372	24,7%
X Болести система за дисања	10363	24,9	11331	25,8	9570	22,1	8014	19,9%	8008	21,1%
XIV Болести мокраћно-полног система	3850	9,3	4045	9,2	4127	9,5	3742	9,3%	3312	8,7%
XIII Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива	2815	6,8	2841	6,5	3229	7,5	3174	7,9%	3072	8,1%
XVIII Симптоми, знаци и патолошки и клинички лабораторијски налази	2085	5	2700	6,2	2874	6,6	2841	7,1%	2877	7,6%
XIX Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	1858	4,5	1839	4,2	2116	4,9	2065	5,1%	1990	5,2%
IV Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране И метаболизма	1904	4,6	1970	4,5	1845	4,3	1676	4,2%	1585	4,2%
V Душевни поремећаји и поремећаји понашања	1808	4,4	1759	4	1679	3,9	1622	4,0%	1493	3,9%
XI Болести система за варење	1576	3,8	1666	3,8	2057	4,8	1699	4,2%	1410	3,7%
XII Болести коже и поткожног ткива	1415	3,4	1430	3,3	1469	3,4	1449	3,6%	1108	2,9%
Остале групе болести	3656	8,7	4156	9,4	4080	9,4	4159	10,3%	3680	9,7%
УКУПНО	41541	100	43862	100	43254	100	40186	100,0%	37907	100,0%

Табела бр. 3 Водеће дијагнозе у служби опште медицине на територији општине Бор у периоду 2013-2017. године

Дијагноза према МКБ-Х	2013	2014	2015	2016	2017

	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%
Повишен крвни притисак (И10)	8166	19,7	8042	18,3	8163	18,9	7865	19,6%	7698	20,3%
Акутно запаљење ждрела и крајника (J02-J03)	4762	11,5	4705	10,7	4067	9,4	3223	8,0%	3105	8,2%
Акутне инфекције горњих респираторних путева (J00-J01,J05-J06)	2737	6,6	3355	7,6	2740	6,3	2219	5,5%	2222	5,9%
Запаљење мокраћне бешике (N30)	2221	5,3	2363	5,4	2453	5,7	2133	5,3%	1934	5,1%
Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази (P00-P09,P11-P49...P88-P99)	1354	3,3	1733	4	1856	4,3	1893	4,7%	1934	5,1%
Друга обољења ледја (M40-M49, M53-M54)	1805	4,3	1762	4	2027	4,7	2004	5,0%	1865	4,9%
Акутни бронхитис и бронхиолитис (J20-J21)	1745	4,2	1929	4,4	1501	3,5	1347	3,4%	1409	3,7%
Шећерна болест (E10-E14)	1512	3,6	1624	3,7	1530	3,5	1317	3,3%	1281	3,4%
Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде (C00-C01, ...T13-T14)	1136	2,7	1145	2,6	1198	2,8	1037	2,6%	1059	2,8%
Болести коже и поткожног ткива (L10-L99)	1008	2,4	1026	2,3	1065	2,5	1014	2,5%	737	1,9%
Остале диагнозе болести	15095	36,4	16178	37	16654	38,4	16134	40,1%	14663	38,7%
УКУПНО	41541	100	43862	100	43254	100	40186	100,0%	37907	100,0%

7.1.2. Служба за здравствену заштиту предшколске деце општине Бор

Број утврђених обољења, стања и повреда у служби за здравствену заштиту предшколске деце на подручју општине Бор у петогодишњем периоду кретао се од 15963 обољења у 2013. години до 10126 у 2017. години. Стопа обољевања у 2017. износи 3479,7/1000 деце предшколског узраста.

На првом месту су **респираторне болести** (Табела 18). Последње, 2017. године стопа оболевања од респираторних болести је била 2202,7/1000 деце старости 0-6 година. Ова група болести чини око 64% укупног морбидитета.

Следи група **симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази** са 18.2% просечно морбидитета ове службе (стопа-655,3% у 2017. години). На трећем месту са учешћем од 3,9% у просеку у петогодишњем периоду су **болести система за варење** (стопа морбидитета у 2017. –124,7%). На четвртном месту у структури морбидитета су **болести коже и поткожног ткива** са уделом 4,1% (стопа у 2017.–112,7%). На петом месту у структури морбидитета су **болести мокраћно-полног система** које чине 2,9% свих евидентираних дијагноза у овој служби (стопа –84,2% у 2017. години).

Акутно запаљење ждрела и крајника (J02-J03)	5368	33,6	5469	35,7	4505	29,6	4064	37,0%	4181	41,3%
Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази (P00-P09, P11-P49, P51- P53, P55-P99)	831	5,2	926	6	1113	7,3	1185	10,8%	1031	10,2%
Акутни бронхитис и бронхиолитис (J20-J21)	1867	11,7	1969	12,9	1364	9	963	8,8%	940	9,3%
Акутне инфекције горњих респираторних путева (J00-J01, J05-J06)	1741	10,9	1250	8,2	1016	6,7	868	7,9%	934	9,2%
Грозница непознатог порекла (P50)	1382	8,7	1396	9,1	1131	7,4	1038	9,4%	762	7,5%
Друге болести једњака, желуца и дванаестопалачног црева (K20-K23, ..K30-K31)	466	2,9	334	2,1	448	2,9	306	2,8%	283	2,8%
Болести коже и поткожног ткива (L10-L99)	580	3,6	496	3,2	364	2,4	367	3,4%	269	2,7%
Акутни ларингитис и трахеитис (J04)							174	1,60%	178	1,8
Болести средњег ува и болести мастоидног наставка (X65-X75)	677	4,2	498	3,2	287	1,9			153	1,5%
Болести вежњаче ока (X10-X13)	316	2	206	1,2	175	1,1	169	1,5%	129	1,3%
Друге болести система за варење (N25-N29, N31-N39)							246	2,3%		
Остале диагнозе болести	2735	17,2	2763	18,4	4804	31,7	1589	14,5%	1266	12,5%
УКУПНО	15963	100	15307	100	15207	100	10969	100,0%	10126	100,0%

7.1.3. Служба за здравствену заштиту школске деце и омладине у Бору

Број утврђених обољења, стања и повреда у служби за здравствену заштиту школске деце на подручју општине Бор у периоду 2013-2017. године кретао се од 21824 (2013.година) до 14335 (2017.година). Стопа укупног обољевања у 2017. години износи 2689,5/1000 деце.

Најучесталија су, као и обично, **респираторна обољења** (стопа-1404,5% у 2017. години) са најчешћом дијагнозом акутно запаљење ждрела и крајника.

На другом и трећем месту су **симптоми, знаци и патолошки и клинички лабораторијски налази** (стопа –562,7% у 2017. години) и **болести система за варење** (стопа –236,2% у 2017. години).

На четвртм месту су **болести мокрајно-полног система** са стопом оболевања 106,9/1000 у 2017. години (Табела 20). **Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора** (3,3% у просеку) са стопом оболевања –96,2% у 2017. години налазе се на петом месту по учесталости међу децом школског узраста.

У служби за здравствену заштиту деце школског узраста на територији општине Бор, 2017. године првих пет водећих дијагноза чине 69,1% регистрованог морбидитета. Дијагноза акутно запаљење здрела и крајника се налази на првом месту. Следе други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази, акутне инфекције горњих респираторних путева, друге болести једњака, желуца и дванаестопалачног црева и грозница непознатог порекла у 2017. години (Табела 21).

ела бр. 6 Водеће групе болести у служби за здравствену заштиту школске деце и омладине на подручју општине Бор у периоду 2013-2017. године

Група болести према МКБ-Х	2013		2014		2015		2016		2017	
	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%
X Болести система за дисање	7946	36,4	11861	55,6	8670	50,5	7835	50,4%	7486	52,2%
XVIII Симптоми, знаци и патолошки клинички и	3143	14,4	3345	15,7	3433	20	3110	20,0%	2999	20,9%
XI Болести система за варење	1743	8	1600	7,5	1502	8,8	1379	8,9%	1259	8,8%
XIV Болести мокраћно-полног система	1258	5,8	1115	5,2	941	5,5	814	5,2%	570	4,0%
XIX Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	685	3,1	651	3	560	3,3	576	3,7%	513	3,6%
XII Болести коже и поткожног ткива	690	3,2	642	3	472	2,8	424	2,7%	324	2,3%
VIII Болести ува и мастоидног наставка	581	2,7	683	3,2	395	2,3	347	2,2%	291	2,0%
XIII Болести мишићно-коштаног сиситема	272	1,2	242	1,1	204	1,2	190	1,2%	232	1,6%
I Заразне болести и паразитарне болести	306	1,4	380	1,8	314	1,8	292	1,9%	214	1,5%
VII Болести ока и припојака ока	334	1,5	300	1,4	233	1,4	161	1,0%	120	0,8%
Остале групе болести	4866	22,3	532	2,5	428	2,4	411	2,6%	327	2,3%
УКУПНО	21824	100	21351	100	17152	100	15539	100,0%	14335	100,0%

Табела бр. 7. Водеће дијагнозе у служби за здравствену заштиту школске деце и омладине на територији општине Бор у периоду 2013-2017. године

Дијагноза према МКБ-Х	2013		2014		2015		2016		2017	
	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%
Акутно запаљење ждрела и крајника (J02-J03)	7946	36,4	7412	34,7	5214	30,4	4724	30,4%	4830	33,7%
Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораторијски налази (P00-P99)	1619	7,4	1781	8,3	2036	11,9	1709	11,0%	1684	11,7%
Акутне инфекције горњих респираторних путева (J00-J01, J05-J06)	1994	9,1	1966	9,2	1989	11,6	1715	11,0%	1507	10,5%
Друге болести једњака, желуца и дванаестопалачног црева (K20-K23, ..K30-K31)	1515	6,9	1386	6,5	1340	7,8	1240	8,0%	1056	7,4%
Грозница непознатог порекла (P50)	735	3,4	717	3,4	590	3,4	778	5,0%	825	5,8%
Акутни бронхитис и бронхиолитис (J20-J21)	1567	7,2	1760	8,2	1001	5,8	920	5,9%	807	5,6%
Бол у трбуху и карлици (P10)	789	3,6	847	4	807	4,7	623	4,0%	490	3,4%
Друге специфичне, неспецифичне и вишеструке повреде (C00-C01, ...T13-T14)	502	2,3	442	2,1	423	2,5	452	2,9%	380	2,7%
Болести коже и поткожног ткива (L10-L99)	471	2,2	459	2,1	316	1,8	311	2,0%	207	1,4%
Друге болести система за мокрење (N25-N29, N31-N39)							284	1,8%	164	1,1%
Остале дијагнозе болести	4686	21,5	4581	21,5	3436	20,1	2783	17,9%	2385	16,6%

УКУПНО	21824	100	21351	100	17152	100	15539	100,0%	14335	100,0%
--------	-------	-----	-------	-----	-------	-----	-------	--------	-------	--------

7.1.4.Служба за здравствену заштиту жена општине Бор

У служби за здравствену заштиту жена на територији општине Бор у петогодишњем периоду број регистрованих обољења, повреда и стања кретао се од 1651 до 1655. Стопа морбидитета у 2017. години – 81,6%.

У служби за здравствену заштиту жена најчешће су присутне **болести мокраћно-полног система** чији се удео кретао у опсегу 74,4 - 84,5%. Стопа обољевања у 2017. години је била 67,9/1000.

У другу групу спадају **заразне и паразитарне болести** са 11,5% просечног удела у морбидитету у овом петогодишњем период (стопа у 2017. години- 7,8%).

У односу на ове групе болести, много је мања заступљеност група **тумори** (4,6%) и **трудноћа, рађање и бабиње** (2,5%) у 2017. години. (Табела 8).

На територији општине Бор су посете служби за здравствену заштиту жена у 2017. години најчешће посете оствариване под дијагнозама: друга обољења полно-мокраћног пута (31,6%), друга запаљења женских карличних органа (22,5%) и трећа најчесталија категорија били су поремећаји менструације (14,6%). Следе микозе (5,0%) и друге инфекције пренете претежно полним путем (4,6%). Првих пет дијагноза чине две трећине (78,3%) регистрованих обољења и стања у слжби здравствене заштите жена (Табела 9).

Табела бр.8 Водеће групе болести у служби за здравствену заштиту жена на подручју општине Бор у периоду 2013-2017. године

Група болести према МКБ-Х	2013		2014		2015		2016		2017	
	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%
XIV Болести мокраћно-полног система	1229	74,4	1420	84,5	1724	77,8	1355	79,2%	1378	83,3%
I Заразне и паразитарне болести	243	14,7	153	9,1	284	12,8	190	11,1%	159	9,6%
II Тумори	37	2,2	47	2,8	100	4,5	69	4,0%	76	4,6%
XV Трудноћа, рађање и бабиње	72	4,4	60	3,6	109	4,9	49	2,9%	42	2,5%
XIX Повреде, тровања и последице деловања спољњих фактора							48	2,8%		0,0%
УКУПНО	1651	100	1681	100	2217	100	1711	100,0%	1655	100,0%

Табела бр.9 Водеће дијагнозе у служби за здравствену заштиту жена на територији општине Бор у периоду 2013-2017. године

Дијагноза према МКБ-Х	2013		2014		2015		2016		2017	
	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%	Н	%
Друга обољења полнокраћног пута (Н82,Н84,Н93..Н99)	203	12,3	376	22,4	424	19,1	367	24,9%	523	31,6%
Друга запаљења женских карличних органа (Н71, Н73-Н77)	522	31,6	506	30,1	635	28,6	409	27,7%	372	22,5%
Поремећаји менструације (Н91-Н92)	178	10,8	259	15,4	376	17	300	20,3%	242	14,6%
Микоза (Б35-Б49)	173	10,5			156	7	84	5,7%	83	5,0%
Друге инфекције пренете претежно полним путем (А57-А64)			112	6,7	128	5,8		0,0%	76	4,6%
Незапаљенско обољење јајника, јајовода и окоматеричног ткива (Н83)								0,0%	68	4,1%
Циститис (Н30)	137	8,3	99	5,9	110	5	53	3,6%	47	2,8%
Тумор глатког мишића материце (Д25)									57	3,4%
Остале дијагнозе болести	438	26,5	329	19,5	388	17,5	262	17,8%	187	11,3%
УКУПНО	1651	100	1681	100	2217	100	1475	100,0%	1655	100,0%

7.1.5. Служба за заштиту и лечење болести уста и зуба општине Бор

На подручју општине Бор, у периоду од 2013-2017.године, у стоматолошкој служби регистровано је, просечно годишње, 8909,8 обољења. Стопа морбидитета у 2017. години износила је 167,4/1000 становника. Најчешћа обољења регистрована у овој служби су: *зубни каријес* (39,6-58,6%; 54,6% у 2017. год.), *друге болести зуба и потпорних структура* (37,7-58,6%; 44,7% у 2017.години) и *друге болести усне дупље, пљувачних жлезда и вилица* (Табела 10).

Табела бр. 10 Морбидитет у стоматолошкој служби општине Бор, 2013-2017. Године

		2013	2014	2015	2016	2017
Зубни каријес (K02)	Н	6270	3513	3841	4301	4120
	%	58,6	40,4	39,6	54,5%	54,6%
Друге болести зуба и потпорних структура (K00-K01, K03-K08)	Н	4040	5010	5691	3396	3372
	%	37,7	57,6	58,6	43,1%	44,7%
Друге болести усне дупље, пљувачних жлезда и вилица (K09-K14)	Н	395	177	175	189	59
	%	3,7	2	1,8	2,4%	0,8%
УКУПНО	Н	10705	8700	9707	7886	7551
	%	100	100	100	100,0%	100,0%

7.2. Морбидитет становништва по дијагнозама болести и дефинисаним популационим групама становништва

У ОБ Бор, најчешће дијагнозе лечења 2015.године биле су: Z51.1-хемотерапијска сеанса због тумора, Z76.3-здрава особа као пратилац болесника, O80-спонтани порођај код једноплодне трудноће, O82.0-порођај царским резом по избору, I10-повишен крвни притисак, непознатог порекла и M51.1-испадање (пролапс) слабинског и других међупшљенских дискуса са обољењем корена живца.

7.2.1. Деца предшколског узраста (0-6 година)

- у 2015.години најчешће дијагнозе су: K30-поремећено варење, J21.9-акутни бронхитис, неозначено, R11-мучнина и повраћање и R56.0-конвулзије узроковане повишеном температуром тела.

7.2.2. Деца школског узраста (7-19 година)

- у 2015.години најчешће дијагнозе су: K30- поремећено варење, R11-мучнина и повраћање, R10.4-други и неозначени бол у трбуху, K35.8-акутно запаљење слепог црева, друго и неозначено и J03.9-акутно запаљење крајника, неозначено.

7.2.3. Одрасло становништво (20-59 година)

- у 2015.години најчешће дијагнозе су: Z76.3-здрава особа као пратилац болесника, O80-спонтани порођај код једноплодне трудноће, O82.0-порођај царским резом код једноплодне трудноће, по избору, Z51.1-хемотерапијска сеанса због тумора и M51.1-испадање (пролапс) слабинског и других међупшљенских дискуса са обољењем корена живца.

7.2.4. Старо становништво (60 и више година)

- у 2015.години најчешће дијагнозе су: Z51.1-хемотерапијска сеанса због тумора, I63.3-инфаркт мозга због тромбозе артерија мозга, H25.0-почетна старачка катаракта, I10-повишен крвни притисак, непознатог порекла и I48- треперење преткомора и лепршање преткомора.

7.2.5. Морбидитет женског становништва по групама болести и дијагнозама болести

У општој болници Бор најзаступљеније групе болести хоспитализованих жена генеративног доба у 2015.години су: трудноћа, рађање и бабиње (34%), фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (18,79%) и болести мокраћно-полног система (10,92%).Током посматраног петогодишњег периода, у општој болници Бор, непромењен је ранг најчешће три групе болести: први ранг има група болести трудноћа, рађање и бабиње, други ранг има група болести мокраћно полног система и трећи ранг има група

болести тумори и малигне болести и бенигни тумори, изузев 2015.године, кадафактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом имају други ранг померајући групе болести на ниже рангове.

Табела бр.24.Ранг пет најчешћих узрока хоспитализације по групама болести женског становништва у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2015.године

Ранг	године				
	2015	2014	2013	2012	2011
1	Трудноћа, рађање и бабиње	Трудноћа, рађање и бабиње	Трудноћа, рађање и бабиње	Трудноћа, рађање и бабиње	Трудноћа, рађање и бабиње
2	Фактори који утичу на здр.стање и контакт са зд.сл.	Бол. мокраћ. полног система	Бол. мокраћ. полног система	Бол. мокраћ. полног система	Бол. мокраћ. полног система
3	Бол. мокраћ. полног система	Тумори, малигне болести и бенигни	Тумори, малигне болести и бенигни	Тумори, малигне болести и бенигни	Тумори, малигне болести и бенигни
4	Тумори, малигне болести и бенигни	Душевни поремећаји и понашања	Болести система за варење	Болести система за дисање	Болести система за варење
5	Душевни поремећаји и понашања	Болести система за дисање	Болести система крвотока	Симптоми, знаци и пат. клин. и лаб. налази	Болести система крвотока

у Општој болници **Бор** најзаступљеније дијагнозе код хоспитализованих жена генеративног доба у 2015.години су: Z76.3-здрава особа као пратилац болесника, O80-спонтани порођај код једноплодне трудноће и O82- порођај царским резом код једноплодне трудноће.

7.3. Контрола и превенција незаразних болести

Подаци о оболелима/умрлима од: малигнух болести, шећерне болести и акутног коронарног синдрома прикупљени активним и пасивним наћином уносе се у комјутерске базе података, обрађују и достављају Републичком Институту за јавно здравље где се воде популациони регистри за целокупну територију Републике Србије изузев Косова и Метохије. Подаци за остале МХНБ које су по предвиђеној законској регулативи евидентирају и прате на наведеном одсеку за територију оба округа такође се уносе у комјутерске базе података, обрађују и на основу доступних података врши анализа оболевања/умирања и од ових болести.

Табела бр. 1 Број оболелих од малигнух тумора на територији општине Бор у периоду 2012.-2016.год

Година	М	Ж	Укупно
2012	135	144	279
2013	159	136	295
2014	125	132	257
2015	153	142	295
2016	137	135	272
Укупно	709	689	1398

У наведеном периоду на територији општине Бор од малигнух болести укупно је регистровано 1389 новооболелих (709 мушкараца и 689 жена) са просећном нестандардизованом стопом инциденције од 601,56/100.000 становника. Ућешће оболелих мушкараца је нешто веће у односу на жене 50,7% : 49,3%. Дистрибуција оболевања по узрастним групама бележи више стопе инциденције у старијим узрастним групама (од 55 –те године живота) и то код оба пола.

Табела бр. 2. Број умрлих од малигнух тумора на територији општине Бор у периоду 2012.-2016.год

Година	М	Ж	Укупно
2012	65	63	128
2013	75	56	131
2014	73	57	130
2015	82	72	154
2016	77	70	147
Укупно	372	318	690

У посматраном петогодишњем периоду број умрлих од малигнух тумора на територији општине Бор се кретао од 128 (2012.год.) до 154 (2015 год.). Број умрлих мушкараца је нешто већи у односу на жене (53,91% : 46,09%) Најучесталије локализације малигнух тумора код мушкараца су: плућа и бронх са 18,33 % свих малигнух тумора, потом карциноми колона/ректума са 12,97% и простате са 12,97 %, на трећем месту малигни тумори мокраћне бешике са 6,91 % заступљености. Код жена: на првом месту по учесталости је карцином дојке и чини 24,67 % свих тумора, потом карцином колона/ректума са 9,86 % И карциноми грлића материце са 7,83 % заступљености свих тумора.

7.3.1. Оболевање од шећерне болести

Шећерна болест (у даљем тексту: ДМ) је једно од најћешћих масовних хроничних незаразних обољења и представља велики јавно-здравствени проблем. Иако се највише стопе инциденције региструју у развијеним земљама света, највећи пораст броја оболелих оћекује се у земљама у развоју, где спада и наша земља. По распрострањености и ућесталости јављања, дућини лечења, компликацијама које га прате, последицама које оставља и високом морталитету, шећерна болест представља у здравственом и социо-економском погледу, један од најћешћих проблема савремене медицине и здравствене заштите. Инсулин-независни дијабетес мелитус (у даљем тексту: ИНДМ) чини 90% свих дијагностикованих облика шећерне бо, док остали део у учешћу заузима инсулин-зависни дијабетес мелитус (у даљем тексту: ИЗДМ).

Табела 3. Број новодијагностикованих особа од шећерне болести за општину Бор у периоду од 2013. до 2017. године

2013		2014		2015		2016		2017	
М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
68	84	86	59	44	18	19	12	16	15
152		145		62		31		31	

У посматраном период укупно је регистровано 421 новооболеле особе од дијабетес мелитуса тип И и тип ИИ (233 мушкараца и 188 жена). Просећан број новооболелих годишњи био је 84.У последње две године се региструје значајно мањи број новооболелих од дијабетеса, што је највероватније последица субрегистрације. Просечна годишња сирова стопа инциденције износила је 181,17 на 100.000 становника општине Бор. Мушкараци су оболевали у просеку 1,2 пута ћешће од жена.

Табела 4 . Број умрлих особа од шећерне болести за општину Бор од 2013. до 2017. године

2013		2014		2015		2016		2017	
М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж	М	Ж
5	7	16	3	10	24	19	23	14	21
12		19		34		42		35	

На територији општине Бор у овом петогодишњем период укупно је умрло 142 особа од оба облика дијабетеса (64 мушкарца и 78 жена). Просећан годишњи број умрлих износио је 91. Просећна годишња сива стопа морталитета износила је 196,2 на 100.000 становника општине Бор., Жене су умирале у просеку 1,2 пута чешће од мушкараца.

7.3.2. Оболевање и умирање од акутног коронарног синдрома

Акутни коронарни синдром (у даљем тексту: АКС) је такође један од најчешћих масовних хроничних незаразних обољења и представља велики јавно-здравствени проблем. Обухвата акутни инфаркт миокарда и нестабилну ангину пекторис.

Табела 5. Број новооболелих од АКС-а на територији општине Бор у периоду од 2013. до 2017. Године

Година	М	Ж	Укупно
2013	143	105	248
2014	122	96	218
2015	124	104	228
2016	108	79	187
2017	179	130	309
Укупно	676	514	1190

У посматраном периоду укупно је регистровано 1190 новооболелих са дијагнозом АКС (676 мушкараца и 514 жена). Просећан број новооболелих годишње је био 238. Просечна годишња сива стопа инциденције износила је 513,16 на 100.000 становника општине Бор. Мушкарци су у просеку оболевали 1,3 пута чешће од жена.

Табела 6. Број умрлих од АКС-а на територији општине Бор у периоду од 2013. до 2017. године

Година	М	Ж	Свега
2013	59	33	92
2014	19	22	41
2015	21	7	28
2016	17	11	28
2017	18	19	37
Укупно	134	92	226

Од 2013. до 2017. године укупно је регистровано 226 умрлих од АКС, и то 134 мушкарца и 92 жене. Просечан број умрлих годишње износио је 45, просечна годишња сирова стопа морталитета износила је 97,46 на 100.000 становника општине Бор. Мушкарци су умирали просечно 1,5 пут неше од жена.

7.4. Водећи узроци хоспитализације према групама болести МКБ

Табела бр.1 .Водећи узроци хоспитализације према групама болести МКБ у Општој болници Бор у периоду од 2011. до 2016. године

Редни број (МКБ)	ГРУПЕ БОЛЕСТИ (МКБ)	Године					2016
		2011	2012	2013	2014	2015	
9.	Болести система крвотока	1185	1090	1234	1326	1248	908
2.	Тумори, малигне болести	781	871	1056	1086	983	1143
21.	Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здр.сл.				602	864	571
14.	Болести мокраћно полног сист.	1058	956	1117	1010	803	798
11.	Болести система за варење	766	689	757	717	787	597
15.	Трудноћа, рађање и бабиње	665	664	770	716	659	532
10.	Болести система за дисање	678	619	651	699	605	397
19.	Повреде, тровања и деловања спољних фактора	565	502	637	612	558	413
18.	Симптоми, знаци, патолошки и лаб. налази	317	671	440	379	414	364
13.	Болести мишићно коштаног сис.	401	381	379	381	353	210
5.	Душевни поремећаји и понаш.	233	215	285	406	345	148
6.	Болести нервног система	225	416	332	263	258	185
7.	Болести ока и припојака ока				285	252	216
3.	Болести крви и болести крвотворних орг. и поремећаја имунитета				126	232	214
4.	Болести жл. са унутрашњим лечењем, исхрана и метаболизам				199	197	179
12.	Болести коже и поткожног ткива				135	133	127
1.	Заразне болести и паразитарне болести				73	109	126

8.	Болести ува и болести мастоидног наставка				50	44	38
16.	Стања у порођајном периоду				39	19	25
17.	Урођене наказности, деформације хормонске ненормалности				19	16	19
	ОСТАЛЕ ГРУПЕ БОЛЕСТИ	746	8657	935			
	УКУПНО	7620	15731	8593	9123	8879	7210

Табела бр.2.Водећи узроци хоспитализације предшколске деце (0-6 година) према групама болести МКБ у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2016. године

РЕДНИ БРОЈ (МКБ)	ГРУПЕ БОЛЕСТИ (МКБ)	године					
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
11.	Болести система за варење	91	62	58	59	108	71
1.	Заразне и паразитарне болести	14	13	24	23	48	56
10.	Болести система за дисање	68	56	97	90	93	55
18.	Симптоми, знаци, патол. и лаборат.нал.	73	51	62	69	63	54
16.	Стања у порођ. периоду	76	74	59	30	13	24
19.	Повреде, тровања и последице деловања спољ.факт.	8	17	16	13	21	21
14.	Болести мокраћно-полног система	20	27	13	18	21	14
17.	Урођене наказности, деформац. и хромозом.ненормалности	4	4	4	10	10	11
12.	Болести коже и поткожног ткива				5	10	8
8.	Болести ува и мастоидног наставка	5	3	14	6	7	4
3.	Болести крви и крвотв.органа	2	4	2	4	3	4
21.	Фактори који утичу на здр.стање и контакт са здр.служ.				3	5	3
13.	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива				4	1	3
2.	Тумори				11	1	2
7.	Болести ока и припојака ока				2		1
9.	Болести система крвотока				4		1
6.	Болести нервног система				1	17	1
4.	Бол. жл. са унутра. лучењем, исхране и метабол.				2	3	
5.	Душевни поремећаји и поремећаји понашања				1	1	
	Остале групе болести	14	15	33			
	Укупно (све групе)	375	326	382	355	425	333

Табела бр.3.Водећи узроци хоспитализације школске деце (7-19 година) према групама болести МКБ у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2016. године

РЕДНИ БРОЈ (МКБ)	ГРУПЕ БОЛЕСТИ (МКБ)	године					2016
		2011	2012	2013	2014	2015	
18.	Симптоми, знаци и патолошки клинички и лаборат. налази	73	78	78	90	103	109
11.	Болести система за варење	91	70	66	82	102	106
14.	Болести мокраћнополног система	20	38	56	37	45	44
4	Бол. жлезда са унутраш. лучењ.,	3	3	2	2	21	39
19.	Повреде, тровања и последице последице деловања спољ. факт.	8	38	55	47	48	36
10.	Болести система за дисање	68	52	49	56	44	34
15.	Трудноћа, рађање и бабиње		55	61	51	26	33
1.	Заразне и паразитарне болести	14	19	12	10	9	25
12.	Болести коже и поткожног ткива	5	12	10	16	15	18
2.	Гумори-малигне болести				3	9	14
21.	Фактори који утичу на здрав. стање и контакт са здр. служ.				5	17	11
6.	Болести нервног система		6	11	5	6	9
5.	Душевни поремећај и поремећаји понашања		5		7	6	8
17	Урођене наказности, деформације хромоз. ненормалности	4	6	8	5	2	6
9.	Болести система крвотока				7	5	5
13.	Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива		4	2	5	7	3
7.	Болести ока и припојака ока				1	6	1
3.	Бол. крви и крвотв. органа и порем. имун.				1	5	1
16.	Стања у порођајном периоду				1		
8.	Болести ува и болести мастоидног наставка	5	3	4	3	3	
	ОСТАЛЕ ГРУПЕ	84	24	22			
	УКУПНО (СВЕ ГРУПЕ)	375	413	436	434	479	502

Извор: Извештај о хоспитализацији

Табела бр.4.Водећи узроци хоспитализације одраслог становништва (20-59 година) према групама болести МКБ у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2016. године

РЕДНИ БРОЈ (МКБ)	ГРУПЕ БОЛЕСТИ (МКБ)	године					2016
		2011	2012	2013	2014	2015	
15.	Трудноћа, рађање и бабиње	607	609	709	665	633	499
21.	Фактори који утичу на здр. стање и контакт са здр. служ.				317	509	455
2.	Гумори-малигне болести и бенигни	313	292	382	406	334	398

14.	Болести мокраћно-полног система	495	448	481	516	379	390
9.	Болести система крвотока	363	311	352	325	304	221
19.	Повреде, тровања и последице	259	207	275	248	241	184
11.	Болести система за варење	266	246	275	253	249	178
10.	Болести система за дисање	199	173	163	204	164	116
13.	Болести мишићно-коштаног система	248	223	199	213	177	106
5.	Душевни поремећаји и понашања	161	161	212	283	250	95
6.	Болести нервног система	124	124	146	140	124	91
3.	Болести крви и крвотв. органа и поремећаји имунитета				45	91	67
18.	Симптоми, знаци и патол.клинички и лабор.налази	70	72	122	102	99	66
12.	Болести коже и поткожног ткива				77	67	62
4.	Болести жл.са унутрашњим лучењем, исхрана и метаболизам				83	73	53
7.	Болести ока и припојака ока				34	48	35
1.	Заразне болести и паразитарне болести				25	27	29
8.	Болести ува и мастоидног наставка				27	17	15
17.	Урођене наказности, деформације хормонске ненормалности				4	1	2
16.	Стања у порођајном периоду				8	6	1
	ОСТАЛЕ ГРУПЕ БОЛЕСТИ	149	237	322			
	УКУПНО (СВЕ ГРУПЕ)	3254	3103	3638	3975	3793	3063

Табела бр.5.Водећи узроци хоспитализације становништва од 60 и више година према групама болести МКБ у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2016. године

РЕДНИ БРОЈ (МКБ)	ГРУПЕ БОЛЕСТИ (МКБ)	године					
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
2.	Тумори,малигне болести	462	573	670	653	639	729
9.	Болести система крвотока	816	774	877	972	939	681
14.	Болести мокраћно-полног система	503	443	567	429	358	350
11.	Болести система за варење	344	311	358	313	328	242
10.	Болести система за дисање	358	338	342	339	304	192
7.	Болести ока и припојака ока	242	209	197	247	198	179
19.	Повреде, тровања и последице	248	240	291	294	248	172
3.	Бол. крви и болести крвотвор. органа и поремећај имунитета				75	133	142
18.	Симптоми, знаци и патолошки	121	127	178	116	149	135
21.	Фактори који утичу на здр.стање и контакт са здр.служ.				271	333	102
13.	Болести мишићно-коштаног	150	150	177	154	168	98
4.	Бол. жлезда са унутраш. луч. исхране и метабол.	130	94	101	110	100	87

6.	Болести нервног система	100	111	164	113	111	84
5.	Душевни поремећаји и поремећај понашања				104	88	45
12.	Бол. коже и поткожног ткива				37	41	39
8.	Болести ува и болести мастоидног наставка				14	17	19
1.	Заразне болести и паразитарне болести				14	25	16
	ОСТАЛЕ ГРУПЕ БОЛЕСТИ	155	173	215		3	
	УКУПНО	3629	3543	4137	4255	4182	3312

7.4.1. Водећи узроци хоспитализације према дијагнозама болести

Табела бр.6. Водећи узроци хоспитализације према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2016. године

ДИЈАГН ОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ	ДАНИ	ПРОС.ЛЕ Ч
Z76.3	Здрава особа као пратилац болесника	397	1001	2,52
O80.0	Спонтани порођај главом	162	569	3,51
O82.0	Порођај царским резом по избору	156	898	5,76
C50.9	Злоћудни тумор дојке, неозначен	136	204	1,50
H25.0	Почетна старачка катаракта	121	823	6,80
I10	Повишен крвни притисак, неп. порекла	117	854	7,30
I63.3	Инфаркт мозга са тромбозом артеријског мозга	114	934	8,19
D50.0	Секундарна анемија узрокована недостатком гвожђа, након губитка крви (хроничног)	99	856	8,65
I48	Треперење преткомора илеп ршање преткомора	96	894	9,31
M51.1	Испадање [пролапс] слабинског и других међупршљених дискова са облогењем корена живца [радикулопатијом]	88	880	10,00
	Остало	5724	30459	5,32
	Укупно	7210	38372	5,32

Табела бр.7. Водећи узроци хоспитализације према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2015. године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
Z51.1	Хемотерапијска сеанса са болешћу тумора	397	416	1,05
Z76.3	Здрава особа као пратилац болесника	309	863	2,79
O80.0	Спонтани порођај главом	206	746	3,62

O82.0	Порођајцарскимрезомпоизбору	172	1196	6,95
I10	Повишенкрвнипритисак, неп.порекла	143	1470	10,28
M51.1	Испадање [пролапс] слабинскогидругихмеђупршљенихдискусаообољењемкоренаживца [радикулопатијом]	133	1422	10,69
K30	Поремећеноварење	130	251	1,93
I63.3	Инфарктмозгазбогтромбозеартеријамозга	125	1354	10,83
J18.9	Запаљењеплућа, неозначено	120	1482	12,35
D50.0	Секундарнаанемијаузроковананедостаткомгвожђа, наконгубиткакрви (хроничног)	119	1477	12,41
Остало		7025	64045	9,12
Укупно		8879	74722	8,42

Табела бр.8.Водећи узроци хоспитализације деце предшколског узраста (0-6 година) према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2016. године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
K30	Поремећеноварење	31	70	2,26
R11	Мучнинаиповраћање	25	31	1,24
J21.9	Акутниbronхиолитис, неозначен	18	79	4,39
A09.9	Гастроентеритисиколитиснеозначеногпорекла	12	21	1,75
B34.9	Инфекцијаузрокованавирусима, неозначена	12	36	3,00
K40.3	Препонскаједнострананеозначенаилиуклештенакилабезгангрене	12	21	1,75
K52.9	Неозначенозапаљењежелуца, танкогцреваидебелогцрева, неозначено	10	16	1,60
R56.0	Конвулзијеузрокованеповишеномтемпературомтела	10	28	2,80
J45.9	Неозначенаастма	9	31	3,44
A09.0	Другиинеозначенигастроентеритисиколитис инфективногпорекла	8	12	1,50
N47	Превеликпрепуцијум (уднанавлака), фимозаипарафимоза	8	17	2,13
Остало		178	553	3,11
Укупно		333	915	2,75

Табела бр.9.Водећи узроци хоспитализације деце предшколског узраста (0-6 година) према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2015. године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
K30	Поремећеноварење	70	141	2,01
J21.9	Акутниbronхиолитис, неозначен	28	113	4,04
R11	Мучнинаиповраћање	20	33	1,65
R56.0	Конвулзијеузрокованепов.тем.тела	17	61	3,59
A49.9	Инфекцијаузрокованабак., неозначена	12	65	5,42
R50.9	Грозница, неозначена	12	31	2,58
J03.9	Акутнозапаљењекрајника, неозначено	11	44	4,00
J18.9	Запаљењеплућа, неозначено	11	81	7,36
B34.9	Инфекцијаузрокованавирусима, неозначена	10	21	2,10
K40.3	Препонскаједнострананеозначенаилиуклештенакилабезгангрена	10	26	2,60
	Остало	224	725	3,24
	Укупно	425	1341	3,16

Табела бр.10.Водeћи узроци хоспитализације деце школског узраста (7-19 година) према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2016. године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
R11	Мучнинаиповраћање	54	65	1,20
E22.8	Другаповећанафункцијахипофизе	38	38	1,00
K30	Поремећеноварење	38	63	1,66
K52.9	Незаразнозапаљењежелуца, танкогцреваидебелогцрева, неозначено	28	34	1,21
N47	Превеликпрепуцијум (уднанавлака), фимозаипарафимоза	20	37	1,85
R10.4	Другиинеозначениболутрбуху	18	40	2,22
K35.8	Акутнозап.сл.црева, другоинеозначено	17	83	4,88
R51	Главобоља	11	20	1,82
A09.9	Гастроентеритисиколитиснеозначеногпорекла	9	15	1,67
O80.0	Спонтанипорођајглавом	9	33	3,67
R55	Падањеунесвестиизненаданедовољнафункцијамозгаисрца	9	20	2,22
	Остало	251	794	3,16
	Укупно	502	1242	2,47

Табела бр.11.Водећи узроци хоспитализације деце школског узраста (7-19 година) према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2015. године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
K30	Поремѐноварење	55	78	1,42
R11	Мучнинаиповраћање	35	52	1,49
R10.4	Другиинеозначениболутрбуху	29	49	1,69
K35.8	Акутнозап.сл.црева, другоинеозначено	21	113	5,38
J03.9	Акутнозапаљењекрајника, неозначено	19	106	5,58
E22.8	Другаповећанафункцијахипофизе	17	17	1,00
N47	Превеликпрепуцијум (уднанавлака), фимозаипарафимоза	15	31	2,07
R51	Главобоља	12	22	1,83
S52.5	Преломдоњегокрајкажбике	11	11	1,00
Z76.3	Здраваособакаопратилацболесника	11	28	2,55
	Остало	244	752	3,08
	Укупно	479	1299	2,71

Табела бр.12.Водећи узроци хоспитализације одраслог становништва (20-59 година) према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2016. године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
Z76.3	Здраваособакаопратилацболесника	385	957	2,49
O80.0	Спонтанипорођајглавом	153	536	3,50
O82.0	Порођајцарскимрезомпоизбору	151	871	5,77
M51.1	Испадање [пролапс] слабинскогидругихмеђупршљенскихдискусаообољењемкоренаживца [радикулопатијом]	65	623	9,58
C50.4	Злоћуднитуморгорњегспољашњегквadrантадојке	57	61	1,07
N20.0	Каменубубрегу	40	172	4,30
O20.0	Претећипобачај	35	178	5,09
D50.0	Секундарнаанемијаузроковананедостаткомгвожђа, наконгубиткакрви (хроничног)	32	279	8,72
G35	Мултипласклероза	32	217	6,78
I10	Повишенкрвнипритисак, непознатогпорекла	32	198	6,19
	Остало	2081	10848	5,21
	Укупно	3063	14940	4,88

Табела бр.13.Водећи узроци хоспитализације одраслог становништва (20-59 година) према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2015. године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
Z76.3	Здрава особа као пратилац болесника	296	823	2,78
O80.0	Спонтани порођај главом	196	706	3,60
O82.0	Порођај царским резом по избору	165	1148	6,96
Z51.1	Хемотерапијска сеанса за бој тумора	147	158	1,07
M51.1	Испадање [пролапс] слабинског и других међупршљених дискова са обољењем корена живца [радикулопатијом]	96	963	10,03
D50.0	Секундарна анемија узрокована недостатком гвожђа, након губитка крви (хроничног)	48	606	12,63
I10	Повишен крвни притисак, непознатог порекла	48	476	9,92
O20.0	Претећи побачај	48	265	5,52
K80.0	Камену жучи и акутно запаљење жучне кесе	38	146	3,84
J18.9	Запаљење плућа, неозначено	36	397	11,03
O23.0	Запаљење бубрега у трудноћи	36	143	3,97
	Остало	2639	24140	9,15
	Укупно	3793	29971	7,90

Табела бр.14.Водећи узроци хоспитализације старог становништва (60 и више година) према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2016. године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
H25.0	Почетна старачка катаракта	116	790	6,81
C50.9	Злоћудни тумор дојке, неозначен	105	159	1,51
I63.3	Инфаркт мозга са тромбозом артеријског мозга	101	812	8,04
I10	Повишен крвни притисак, непознатог порекла	83	650	7,83
I48	Треперење преткомора илепшање преткомора	81	779	9,62
C61	Злоћудни тумор простате	73	235	3,22
D50.0	Секундарна анемија узрокована недостатком гвожђа, након губитка крви (хроничног)	65	565	8,69
C56	Злоћудни тумор јаника	63	88	1,40
C34.9	Злоћудни тумор бронхије и плућа, неозначено	59	215	3,64
N40	Повећање простате	58	333	5,74
	Остало	2508	16649	6,64
	Укупно	3312	21275	6,42

Табела бр.15.Водећи узроци хоспитализације старог становништва (60 и више година) према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2015. године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
Z51.1	Хемотерапијскасансзбогтумора	246	254	1,03
I63.3	Инфарктмозгазбогтромбозеартеријамозга	112	1218	10,88
H25.0	Почетнастарачкакатаракта	108	809	7,49
I10	Повишенкрвнипритисак, непознатогпорекла	94	991	10,54
I48	Треперењепреткомораилепршањепреткомора	90	878	9,76
I42.0	Конгестивнакардиомиопатија	79	852	10,78
C61	Злоћуднитуморпростате	76	346	4,55
J44.8	Другаозначенахроничнаопструктивнаболестплућа	73	839	11,49
J18.9	Запаљењеплућа, неозначено	71	994	14,00
D50.0	Секундарнаанемијаузроковананедостаткомгвожђа, наконгубиткакрви (хроничног)	69	851	12,33
	Остало	3164	34079	10,77
	Укупно	4182	42111	10,07

7.4.2. Водећи узроци хоспитализације женског становништва

Табела бр.16.Водећи узроци хоспитализације женског становништва према групама болести МКБ у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2016. године

РЕДНИ БРОЈ (МКБ)	ГРУПЕ БОЛЕСТИ (МКБ)	године					2016
		2011	2012	2013	2014	2015	
15	Трудноћа, рађање и бабиње	662	664	770	716	657	530
21	Факт.који утичу на здр.стање и контакт са здр.уст.					363	373
14	Бол. мокраћ. полног система	239	281	343	244	211	221
2	Тумори, мал. болести и бенигни	103	114	197	114	125	162
11	Болести система за варење	67		162	78	82	67
18	Симп., зн. и пат.кл. и лаб.Налази	26	62	82	48	50	46
10	Болести система за дисање	54	113	104	79	47	38
9	Болести система крвотока	63		157	59	51	34
19	Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора	42	151		51	30	34
5	Душевни поремећаји и понашања	46			86	95	27
12	Болести коже и поткожног ткива	8		60	19	20	25

4	Бол. жлезда са унутр. Лучењем	15	23	35	14	12	6
ОСТАЛЕ ГРУПЕ		132	118	248	278	189	140
УКУПНО (СВЕ ГРУПЕ)		1457	1526	2158	1786	1932	1703

Табела бр.17.Водећи узроци хоспитализације женског становништва према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2016. Године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
Z76.3	Здрава особа као пратилац болесника	356	912	2,56
O80.0	Спонтани порођај главом	161	565	3,51
O82.0	Порођај царским резом по избору	155	894	5,77
O20.0	Претећи побачај	41	209	5,10
C50.4	Злоћудни тумор гор.спо.квadrанта дојке	35	39	1,11
O02.1	Непотпун побачај	29	63	2,17
M51.1	Испадање [пролапс] слабинског и других међупршљенских дискуса са обољењем корена живца [радикулопатијом]	26	232	8,92
C50.9	Злоћудни тумор дојке, неозначен	24	25	1,04
N80.1	Ендометриоза јајаника	21	21	1,00
D50.0	Секундарна анемија узрокована недостатком гвожђа, након губитка крви (хроничног)	20	183	9,15
Остало		835	3525	4,22
Укупно		1703	6668	3,92

Табела бр.18.Водећи узроци хоспитализације женског становништва према дијагнозама болести МКБ у општој болници Бор 2015. Године

ДИЈАГНОЗЕ	НАЗИВ ОБОЉЕЊА	БР.СЛУЧ.	ДАНИ	ПРОС.ЛЕЧ
Z76.3	Здрава особа као пратилац болесника	276	783	2,84
O80.0	Спонтани порођај главом	205	742	3,62
O82.0	Порођај царским резом по избору	172	1196	6,95
Z51.1	Хемотерапијска сеанса због тумора	74	82	1,11
O20.0	Претећи побачај	50	264	5,28
O23.0	Запаљење бубрега у трудноћи	37	147	3,97
M51.1	Испадање [пролапс] слабинског и других међупршљенских дискуса са обољењем корена живца [радикулопатијом]	34	311	9,15
D50.0	Секундарна анемија узрокована недостатком гвожђа, након	33	418	12,67

	губитка крви (хроничног)			
O47.0	Лажни трудови препуних 37 недеља рудноће	27	114	4,22
D24	Доброћудни тумор дојке	23	62	2,70
	Остало	1001	7446	7,44
	Укупно	1932	11565	5,99

Општа болница Бор евидентира 2015.године највећи број лечених од болести система крвотока са 14,06% заступљености у структури, следе тумори-малигне болести и бенигни тумори (11,07%), фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (9,73%), болести мокраћно полног система (9,04%) и болести система за варење (8,86%). Ове групе болести чине 52,76% од укупног броја лечених у ОБ Бор. У 2016. години тумори-малигне болести и бенигни тумори су најчешћи узрок хоспитализације и заступљени су 15,85% у структури хоспитализованих, док су болести система крвотока заступљени са 12,59%, болести мокраћно полног система 11,07%, болести система за варење 8,28% и фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом 7,92%. Ове групе болести чине 55,71% од укупног броја лечених у ОБ Бор.

У периоду од 2011. до 2015.године најзаступљенији узроци хоспитализације по групама болести су болести система крвотока. Болести мокраћно полног система су другог ранга све до 2014.године када овај ранг имају тумори-малигне болести и бенигни тумори. Значајно је истаћи факторе који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом, који су 2015.године трећи најчешћи узрок хоспитализације. У 2016. години најзаступљенији узроци хоспитализације су тумори, затим следе болести система крвотока, болести мокраћно полног система и болести система за варење

Табела бр.19. Ранг пет најчешћих узрока хоспитализације по групама болести становништва у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2015.године

Ранг	године				
	2015	2014	2013	2012	2011
1	Болести система крвотока	Болести система крвотока	Болести система крвотока	Болести система крвотока	Болести система крвотока
2	Тумори, малигне болести	Тумори, малигне болести	Болести мокраћно полног система	Болести мокраћно полног система	Болести мокраћно полног система
3	Фактори који утичу на здр. стање и контакт са здр. службом	Болести мокраћно полног система	Тумори, малигне болести	Тумори, малигне болести	Тумори, малигне болести
4	Болести мокраћно полног система	Болести система за варење	Трудноћа, рађање и бабиње	Болести система за варење	Болести система за варење
5	Болести система за варење	Трудноћа, рађање и бабиње	Болести система за варење	Трудноћа, рађање и бабиње	Болести система за дисање

7.4.3. Деца предшколског узраста (0-6 година)

У 2015.години највећи број хоспитализованих је од болести система за варење са 25,41% заступљености у структури, следе болести система за дисање (21,88%), симптоми и знаци, патолошки и лабораторијски налази (14,82%), заразне и паразитарне болести (11,29%), повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (4,94%) и болести мокраћно-полног система (4,94%). Ове групе болести чине 83,29% од укупног броја лечених у ОБ Бор наведене старосне групе.

Најчешћи узроци хоспитализације деце предшколског узраста су константно променљивог ранга током периода од 2011. до 2015.године.

Табела бр.20. Ранг пет најчешћих узрока хоспитализације по групама болести предшколске деце (0-6 година) у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2015.године

Ранг	године				
	2015	2014	2013	2012	2011
1	Болести система за варење	Болести система за дисање	Болести система за дисање	Стања у перинаталном периоду	Болести система за варење
2	Болести система за дисање	Симпт.и,знаци, патолошки и лаборат.нал.	Симпт.и,знаци, патолошки и лаборат.нал.	Болести система за варење	Стања у перинаталном периоду
3	Симпт.и,знаци, патолошки и лаборат.нал.	Болести система за варење	Стања у перинаталном периоду	Болести система за дисање	Симпт.и,знаци, патолошки и лаборат.нал.
4	Заразне и паразитарне болести	Стања у перинаталном периоду	Болести система за варење	Симпт.и,знаци,патолоски и лаборат.нал.	Болести система за дисање
5	Болести мокраћно полног система Повреде, тровања и последице спољ.факт.	Заразне и паразитарне болести	Заразне и паразитарне болести	Болести мокраћно полног система	Болести мокраћно полног система

7.4.4. Деца школског узраста (7-19 година)

највећи број хоспитализованих у 2015.години је од групе болести симптоми и знаци, патолошки клинички и лабораторијски налази са 21,5% заступљености у структури, следе болести система за варење (21,29%), повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (10,02%), болести мокраћно полног система (9,39%) и болести система за дисање (9,19%). Ове групе болести чине 71,39% од укупног броја лечених у ОБ Бор деце школског узраста.

У претходном петогодишњем периоду симптоми и знаци, патолошки лабораторијски налази имају тренд пораста удела у узроцима хоспитализације школске деце, тако да од 2012.године имају први ранг. У посматраном периоду, група болести трудноћа, рађање и бабиње има константни тренд смањења ранга, а пораст ранга повреда, тровања и последица деловања спољашњих фактора.

Табела бр.21. Ранг пет најчешћих узрока хоспитализације по групама болести школске деце (7-19 година) у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2015.године

Ранг	године
------	--------

	2015	2014	2013	2012	2011
1	Симптоми, знаци и патолошки и лабораторна налази	Симптоми, знаци и патолошки и лабораторна налази	Симптоми, знаци и патолошки и лабораторна налази	Симптоми, знаци и патолошки и лабораторна налази	Болести система за варење
2	Болести система за варење	Болести система за варење	Болести система за варење	Болести система за варење	Симптоми, знаци и патолошки и лабораторна налази Болести система за дисање
3	Повреде, тровања и последице	Болести система за дисање	Трудноћа, рађање и бабиње	Трудноћа, рађање и бабиње	
4	Болести мокраћ.-полн. система	Трудноћа, рађање и бабиње	Болести мокраћ.-полн. система	Болести система за дисање	Болести мокраћ.-полн. система
5	Болести система за дисање	Повреде, тровања и последице	Повреде, тровања и последице	Болести мокраћ.-полн. система и Повреде, тровања и последице	Заразне и паразитарне болести

7.4.5. Становништво (20-59 година)

Највећи број хоспитализованих у 2015. години је због трудноће, рађања и бабиња са 16,69% заступљености у структури, следи група фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (13,42%), болести мокраћно-полног система (9,99%), тумори-малигне болести и бенигни тумори (8,81%) и болести система крвотока (8,01%). Ове групе болести чине 56,92% од укупног броја одраслог становништва леченог у ОБ Бор. У 2016. години највећи број хоспитализованих је због трудноће, рађања и бабиња са 16,29% заступљености у структури, следи група фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (14,85%), тумори-малигне болести и бенигни тумори (12,99%), болести мокраћно-полног система (12,73%) и болести система крвотока (7,22%). Ове групе болести чине 64,09% од укупног броја одраслог становништва леченог у ОБ Бор.

У периоду од 2011. до 2015. године најчешћи узроци хоспитализације су трудноћа, рађање и бабиње, а до 2015. године други ранг имају болести мокраћно-полног система, када имају трећи ранг, а у 2016. години четврти. Болести система крвотока имају трећи ранг све до 2013. године, од када имају четврти ранг, а 2015. и 2016. године пети ранг. Забрињавајућа је чињеница да је удео хоспитализованих од групе болести тумори-малигне болести и бенигни тумори у константном порасту и од четвртог ранга 2011., 2012. и 2015. године, на трећи ранг 2013., 2014. и 2016. године.

Табела бр.22. Ранг пет најчешћих узрока хоспитализације по групама болести одраслог становништва (20-59 година) у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2015. године

Ранг	године				
	2015	2014	2013	2012	2011
1	Трудноћа, рађање и бабиње	Трудноћа, рађање и бабиње	Трудноћа, рађање и бабиње	Трудноћа, рађање и бабиње	Трудноћа, рађање и бабиње
2	Фактори који утичу на здр. стање и кон. са здр. служ.	Болести мокраћ.-полн. система	Болести мокраћ.-полн. система	Болести мокраћ.-полн. система	Болести мокраћ.-полн. система

3	Болести мокраћ.-полн. система	Тумори-малигне болести и бенигни	Тумори-малигне болести и бенигни	Болести система крвотока	Болести система крвотока
4	Тумори-малигне болести и бенигни	Болести система крвотока	Болести система крвотока	Тумори-малигне болести и бенигни	Тумори-малигне болести и бенигни
5	Болести система крвотока	Душевни поремећаји и понашања	Повреде, тровања и последице	Болести система за варење	Болести система за варење

7.4.6. Старо становништво (60 и више година)

Највећи број хоспитализованих у 2015. години је због болести система крвотока са 22,45% заступљености у структури, следе тумори - малигне болести и бенигни тумори (15,28%), болести мокраћно-полног система (8,56%), фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом (7,96%) и болести система за варење (7,84%). Ове групе болести чине 62,09% од укупног броја лечених становника старијих од 60 година у ОБ Бор. У 2016. години највећи број хоспитализованих је због тумора - малигне болести и бенигни тумори (22,01%), болести система крвотока са 20,56% заступљености у структури, болести мокраћно-полног система (10,57%), болести система за варење (7,31%) и болести система за дисање (5,80%). Ове групе болести чине 66,24% од укупног броја лечених становника старијих од 60 година у ОБ Бор.

У општој болници Бор група болести система крвотока је најчешћи узрок хоспитализације у периоду од 2011. до 2015. године, док у 2016. години заузимају друго место. Тумори-малигне болести и бенигни тумори су другог ранга, сем 2011. године, када имају трећи ранг, а у 2016. години су најчешћи узрок хоспитализације. Болести мокраћно-полног система од 2012. до 2016. године имају трећи ранг, а затим следе болести система за варење и болести система за дисање.

7.5. Болнички морбидитет и морталитет

У току 2017. године у Општој болници Бор остварено је 7691 епизода болничког лечења, 167,8%.

Водеће место, у структури болничког морбидитета становника имају тумори чинећи 16,6% свих стационарно лечених особа у 2017. години (Табела 25). Услед било је укупно 1276 епизода болничког лечења, тако да је стопа хоспитализације за ову групу обољења највиша и износи 27,8%. Други по учесталости узрок хоспитализације су болести система крвотока. У 2017. години у Општој болници Бор остварене су 884 хоспитализације, што је 11,5% свих болнички лечених, а 19,3 на 1000 становника. На трећем месту је група болести мокраћно-полног система са 826 хоспитализованих (10,7%) и стопом од 18,0%. Четврто место у структури узрока хоспитализације заузимају болести система за варење са учешћем од 8,4% (табела) и стопом хоспитализације 14,2/1000 становника. У 2017. години остварено је 649 хоспитализација услед обољења из ове групе обољења. Фактори који утичу на здравствено стање и контакт са здравственом службом су на петом месту по учесталости међу болнички леченима (623 или 8,1% болничког морбидитета) са стопом хоспитализације 13,6%.

Међу најчешћим узроцима хоспитализације налазе се и трудноћа, рађање и бабиње са 564 хоспитализација, односно, 7,3% учешћа у структури болничког морбидитета и стопом 24,1 на 1000 жена (15 до 49 година). Наведене групе обољења чине 62,7% хоспитално лечених становника у Општој болници Бор.

Табела бр.25 Структура болничког морбидитета у Општој болници Бор и стопа хоспитализације (на 1000) становника у 2017. години

Групе болести према МКБ-Х	Број	%	Стопа
Заразне и паразитарне болести (А00-Б99)	118	1,5	2,6
Тумори (С00-Д48)	1276	16,6	27,8
Болести крви, крвотворних органа и поремећаји имунитета (Д50-Д89)	174	2,3	3,8
Болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма (Е00-Е90)	156	2,0	3,4
Душевни поремећаји и поремећаји понашања (Ф00-Ф99)	232	3,0	5,1
Болести нервног система (Г00-Г99)	210	2,7	4,6
Болести ока и припојака ока (Х00-Х59)	260	3,4	5,7
Болести ува и болести мастоидног наставка (Х60-Х95)	38	0,5	0,8
Болести система крвотока (И00-И99)	884	11,5	19,3

Болести система за дисање (J00-J99)	539	7,0	11,8
Болести система за варење (K00-K93)	649	8,4	14,2
Болести коже и поткожног ткива (L00-L99)	124	1,6	2,7
Болести мишићно-коштаног система и везивног ткива (M00-M99)	255	3,3	5,6
Болести мокраћно полног система (N00-N99)	826	10,7	18,0
Трудноћа, рађање и бабиње (O00-O99)	564	7,3	24,1*
Стања у породјаном периоду (P00-P96)	34	0,4	0,7
Уродјене наказности, деформације и хромозомске ненормалности (Q)	13	0,2	0,3
Симптоми, знаци и патолошки клинички и лабораторијски налази (R00-R99)	292	3,8	6,4
Повреде, тровања и последице деловања спољних фактора (S00-T98)	424	5,5	9,3
Фактори који утичу на здр. стање и контакт са здравственом службом (Z)	623	8,1	13,6
УКУПНО	7691	100	167,8

*на 1000 жена доби од 15 до 49 година

Водећи узроци хоспитализације становника општине Бор у 2017.години укупно, са стопом хоспитализације, приказани су у табели . Посматрано према појединачним дијагнозама (уколико изузмемо хоспитализације због породјаја и здраве особе као пратиоца болесника), најчешћи узроци стационарног лечења становника су били: злоћудни тумор дојке; почетна старачка катаракт; повишен крвни притисак, непознатог порекла; испадање [пролапс] слабинског и других међупршљенских дискуса са обољењем корена живца [радикулопатијом]; Препонска једнострана неозначена или уклештена кила без гангрене и друга означена хронична опструктивна болест плућа.

Табела бр. 26 . Водећи узроци хоспитализације становништва у Општој болници Бор у 2017.години

Дијагноза (шифра МКБ-Х)	Број хоспитализација	%	Стопа
УКУПНО	7691	100	167,8
Здрава особа као пратилац болесника (376)	437	5,7	9,5
Спонтани породјај главом (O80)	181	2,4	18,7*
Злоћудни тумор дојке, неозначен (C50)	157	2,0	3,4
Породјај царским резом по избору (O82)	148	1,9	15,3*
Злоћудни тумор горњег спољашњег квадранта дојке (C50)	142	1,8	3,1
Почетна старачка катаракта (X25)	138	1,8	3,0
Повишен крвни притисак, непознатог порекла (I10)	119	1,5	2,6
Испадање [пролапс] слабинског и других међупршљенских дискуса са обољењем корена живца [радикулопатијом] (M51)	114	1,5	2,5
Препонска једнострана неозначена или уклештена кила без гангрене (K40)	113	1,5	2,5

Друга означена хронична опструктивна болест плућа (J44)	105	1,4	2,3
---	-----	-----	-----

*на 1000 жена доби од 15 до 49 година

Укупан број фаталних исхода стационарно лечених становника у општини Бор у 2017.години је 345, што даје општу стопу болничког летелитета од 4,05% (укупан број хоспитализованих становника 8.527). Највећа стопа летелитета је на одељењу продуженог лечења и неге 40,08% и одељењу неурологије 10,32%; затим одељењу интерне медицине 6,25% и одељењу пнеумофизиологије 4,53%.

Табела бр.23.Ранг пет најчешћих узрока хоспитализације по групама болести становништва од 60 и више година у општој болници Бор у периоду од 2011. до 2015.године

Ранг	године				
	2015	2014	2013	2012	2011
1	Болести система крвотока	Болести система крвотока	Болести система крвотока	Болести система крвотока	Болести система крвотока
2	Тумори-малигне болести и бенигни тумори	Тумори-малигне болести и бенигни тумори	Тумори-малигне болести и бенигни тумори	Тумори-малигне болести и бенигни тумори	Болести мокраћ.-полн. система
3	Болести мокраћ.-полн. система	Болести мокраћ.-полн. система	Болести мокраћ.-полн. система	Болести мокраћ.-полн. система	Тумори-малигне болести и бенигни тумори
4	Фактори који утичу на здр.ст. и контакт са здр.сл.	Болести система за варење	Болести система за варење	Болести система за дисање	Болести система за дисање
5	Болести система за варење	Болести система за дисање	Болести система за дисање	Болести система за варење	Болести система за варење

8. Кретање заразних и паразитских болести на територији града Бор у периоду од 2009. до 2018. године

Задатке из Програма здравствене заштите становништва од заразних болести за територију града Бор спроводи Центар за превентивну здравствену заштиту као координатор, а у сарадњи са осталим службама Дома здравља, учесницама на спречавању и сузбијању заразних болести: Служба за здравствену заштиту деце, Служба за здравствену заштиту жена, Служба за здравствену заштиту одраслог становништва, Служба поливалентне патронаже, Служба за социјалну медицину и др. Дом здравља пружа и све друге услуге примарне здравствене заштите за територију града Бор и са својим истуреним амбулантама у скоро свим насељима, испуњава обавезе и задатке из Закона о здравственој заштити.

За испуњење Плана, како за заразне тако и масовне незаразне болести, Дом здравља Бор је директно одговоран надлежном заводу. За територију Борског округа надлежан је Завод за јавно здравље «Тимок» у Зајечару.

Заразне болести се непрекидно јављају међу становништвом, али њихова појава и број су у зависности од успешности превентивних и примењених мера спречавања настанка и ширења инфекција. Заразне болести су од посебног значаја због својих карактеристика: брзине јављања, масовности, резистенције микроорганизама (задњих година у све већем порасту), природно жаришне инфекције, опасност од импортованих инфекција, ванредне ситуације у којима долази до погоршања епидемиолошке ситуације.

Зато ове болести представљају јавно здравствени проблем како у свету тако и код нас.Континуираном применом мера: вакцинације, регулисање водоснабдевања, хигијенизацијом животне средине , подизањем животног стандарда, а самим тим и здравствене културе становништва , постигнути су значајни резултати у спречавању настанка и сузбијању даљег ширења заразних болести.

8.1. Кретање заразних болести на територији града Бор

Што се тиче кретања заразних болести на територији града Бор, њих је све мање, вероватно као последица уредно спровођења санитарно хигијенских и других мера превенције, а пре свега вакцинације.

У 2018.г. њих је пријављено само 176 са инциденцом од 362‰000, а највећи број је пријављен у групи респираторних обољења и то варичела и грип, али у броју, који за ту врсту инфекције, није од велике важности. Остале заразне болести су се јављале у знатно мањем броју и нису представљале већи проблем у смислу ширења инфекције или појаве епидемије .

У односу на десетогодишњи период уназад, ово је година са најмањим бројем заразних обољења што се може видети из табеле бр.1.

8.1.1. Пријављене заразне болести на територији града Бора у 2018.г.

Таб.бр.1.

ЗАРАЗНА БОЛЕСТ	оболели	Inc‰000

AO2.O Enteritis salmonellosa	6	12
AO4.7 Enteritis per Clostridium difficile	6	12
AO5.9 Intoxicatio alimentariae bacteriales, поп specificata	5	10
AO9 Diarrhoea et gastroenteritis	1	2
815 Hepatitis acuta A	2	4
ЦРЕВНЕ	20	41
A15.9 TBC pulmonis confirmata	1	2
801.9 Varicella	53	109
805 Morbilli	6	12
827.9 Mononucleosis inf.non specificata	12	25
JO2.O Pharyngitis streptococcica	14	29
JO3.O Tonsillitis streptococcica	5	10
J11 Influenza virus поп identificatum	34	70
РЕСПИРАТОРНЕ	125	257
A69.2 Lyme borelliosis	4	8
ТРАНСМИСИВНЕ	4	8
858.9 Toxoplasmosis, поп specificata	0	0
867.0 Eechinococcosis hepatis	0	0
ЗООНОЗЕ	0	0
816 Hepatitis acuta B	1	2
817.1 Hepatitis acuta C		
818 Hepatitis viralis chronica 8		
B18.2 Hepatitis viralis chronica C	1	2
820 HIV morbus		
ПОЛНЕ	2	4
886 Skables	14	29
ПАРАЗИТАРНЕ	14	29
P36.4 Septicaemia neonati per escherichiam colli	1	2
A41.8 Septicemia alia, specificata		
A41.9 Septicemia поп specificata		
ОСТАЛЕ	1	2
Z 21 Носилаштво антитела ХИВ инфекције		
Z 22.1 носилаштво узрочника цревних инфекција		
Z 22.5 Носилаштво антигена вирусне жутице Б	4	8
Z22.9 носилаштво антитела жутице Ц	6	12

НОСИЛАШТВО	10	20,5
УКУПНО	176	362

8.1.2. Пријављене заразне болести по групама на територији града Бор у периоду 2009-2018

Табела бр. 2.

година	Цревне заразне бол.		Респират. заразне бол.		Трансмис.заразне бол.		Зоонозе		Полне заразне бол.		Остале заразне бол.		Укупно	
	Обол.	Инц.%000	Обол.	Инц.%000	Обол.	Инц.%000	Обол.	Инц.%000	Обол.	Инц.%000	Обол.	Инц.%000	Обол.	Инц.%000
2009	54	97	606	1085	10	18	11	20	5	9	112	200	798	1430
2010	59	107	272	485	8	14	3	4	12	21	98	175	452	806
2011	43	86	635	1265	11	22	1	2	4	8	106	211	800	1594
2012	42	84	180	358	9	18	1	2	2	4	99	197	333	663
2013	43	88	525	1080	3	6	0	0	3	6	71	146	645	1326
2014	55	113	469	965	5	10	2	4	5	10	33	68	569	1170
2015	111	228	196	403	4	8	1	2	9	18	27	55	348	714
2016	55	113	203	417	0	0	0	0	11	23	29	60	298	613
2017	43	88	375	771	4	8	0	0	3	6	22	45	447	918
2018	20	41	125	257	4	8	0	0	2	4	1	2	152	312
Укупно	525	1045	3586	7086	58	112	19	34	56	109	598	1159	4842	9546

У табели бр.2 приказано је кретање броја оболелих и стопе инциденције на подручју града Бор од цревних, респираторних, векторских, зооноза, полних, и других заразних болести за период од 10 последњих година.

Укупан број пријављених обољења од заразних болести у наведеном периоду износи 4842 са инциденцом од 9546% 000.

Најчешће пријављиване заразне болести у овом периоду су биле болести из групе респираторних инфекција, јер су опште мере превенције најмање успешне код ове врсте инфекција. Код неких се не спроводи имунизација а ваздух као пут ширења ових инфекција се не може искључити из ланца ширења као што је то случај код цревних инфекција. Кретање броја оболелих као и стопе инциденције у претходних 10 година у групи респираторних обољења, приказано је на графикону бр.1. Укупан број оболелих у овој групи заразних болести износио је за посматрани период, 3586 са инциденцом јављања од 7086 %000. Највећи број оболелих је био 2011.год., 635 оболелих особа, да би у наредним годинама тај број бивао мањи, па је тако најмањи забележен 2018. год. (125 оболелих). 39

Salmonela.	19	7	5	3	10	4	14	10	5	6	83
Hepat. A	4	4	1	0	0	0	33	0	4	2	48
Intox. all.	14	20	19	9	15	12	14	16	1	0	120
Diarrhoea	17	28	17	26	13	4	18	6	16	1	146
твс	5	7	6	5	1	7	3	2	3	1	40
Varicella	211	232	272	55	66	93	92	54	52	53	1180
Грип	309	19	325	111	450	363	90	136	297	34	2134
Pneumoniae	71	2	22	0	0	1	0	0	0	0	96
Scabies	110	96	103	98	68	33	26	26	21	14	595
M.Lyme	10	7	10	9	6	4	4	0	4	4	58
Укупно	770	422	780	316	629	521	294	250	403	115	4500

Највећу варијабилност у кретању броја оболелих током 10-тогодишњег периода на листи 10 најчешћих болести, показује, грип и чини 47% од укупног броја оболелих у посматраном периоду, обољење из групе респираторних заразних болести, од кога је оболело укупно 2.134 лица са инциденцом од 4.389 ‰000 .

Највећи број оболелих био је 2013. и 2014.године. У приказаном периоду, на укупну епидемиолошку ситуацију, није битније утицао број оболелих од грипа чак ни у пандемији грипа 2009. год., јер је активност вируса у тој сезони на територији града Бор била јако ниска.

Вакцинација против грипа за сезону 2009/2010 г. је обављена у задовољавајућем проценту, тако да је мањи број оболелих од грипа у пандемији 2009.године вероватно последица успешно обављене имунизације што се види из табела бр.2.

Из исте табеле се види да је 2009.г. вакцинисано највише лица како у укупном броју (3248) тако и по клиничким и епидемиолошким индикацијама.

Број вакцинисаних против грипа на територији града Бор у периоду 2009-2018.г.

Табела бр.2

година	укупно вакцинисани	По клиничким индикацијама		По епидемиолошким индикацијама		
		одрасли	деца	+ 65	Здр.рад.	Јав.сл.
2009	3248	772	128	1607	251	385
2010	2372	576	98	1253	107	75
2011	2256	975	59	1193	62	94
2012	1951	798	35	1043	69	53

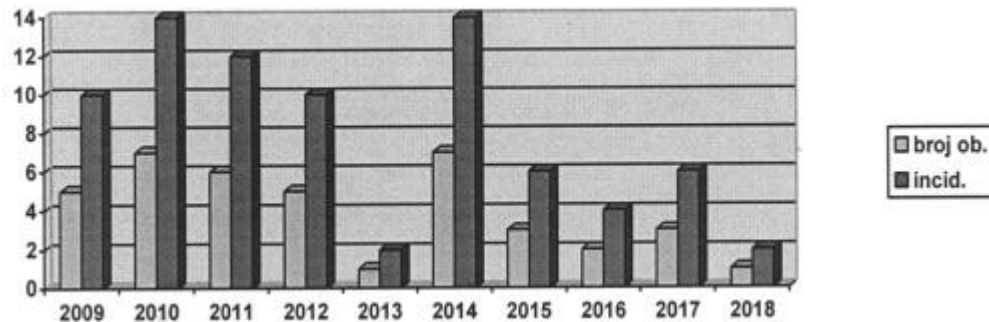
2013	2220	922	37	1252	93	62
2014	2206	794	29	1232	111	69
2015	2266	728	16	1331	123	84
2016	2308	757	19	1381	88	82
2017	2453	789	28	1498	93	73
2018	2284	880	16	1465	85	67

Из табеле бр.2 се види да је на другом месту по броју обољевања варичела, такође обољење из групе респираторних заразних болести, са 1.180 оболелих и МБ 2. 427 ‰.

Са доста мањим бројем оболелих је шуга, 595 регистрованих, а што износи 13% од укупног броја пријављених заразних болести за овај десетогодишњи период. Остале заразе су се јавиле у много мањем проценту од укупног броја, па нису од већег значаја.

8.5. Стопа инциденце туберкулозе у периоду 2009-2018

Графикон бр. 3.

На графикону бр. 3. приказана је инциденца јављања туберкулозе, као једне од значајнијих респираторних инфекција, а који показује тренд опадања, јер је највећа инциденца била 2010. и 2014.г. када је регистровано по 7 оболелих од ове болести са инциденцом од 14‰, а најнижа 2013. и 2018.г. када је регистровано по једно лице оболело од ове болести.

На трећем месту у табели укупног броја пријављених заразних болести у посматраном периоду налази се група цревних заразних болести са 525 оболелих и инциденцом јављања од 1.080 ‰. Највећи број оболелих у овој групи био је од пролива непознатог порекла, и то 146 оболелих, а затим тровања храном у 120 случаја.

У посматраном периоду на листи 10 најчешћих болести, (табела бр. 3.), налазе се и друге цревне заразне болести као што су Salmonelloze и Хепатитис А, али са знатно мањом инциденцом јављања.

Превентивне мере су од посебног значаја за ову групу обољења, како у њиховом спречавању тако и у сузбијању. Њихова заступљеност је у директној повезаности са хигијенским навикама становништва, хигијенско-санитарним условима живљења, квалитетом водоснабдевања, диспозицијом отпадних материја, начином исхране и социјално-економским условима живота. Због испадања и попуштања неке карике у претходно наведеном ланцу ове болести су се јављале поред појединачних случајева и у виду

мањих епидемија. Њих је у посматраном периоду било укупно 13 и то највише салмонелозних 8, 2 епидемије тровања контаминираном храном, 2 епидемије жутице и 1 породична епидемија изазвана бактеријом кампилобактер.

Број јављања епидемија у периоду од 2009-2018 г. на територији града Бор види се из табеле бр. 3.

8.6. Број и врста епидемија на територији града Бор у периоду 2009-2018

Табела бр. 3

година	Епидемија салмонеллозе	Епидемија жутице А	Епидемија малих богиња	Епидемија campilobac.	Укупно
2009	1				1
2010					
2011					
2012					
2013					
2014					
2015	1	1			2
2016				1	1
2017		1	1		2
2018			1		1
укупно	2	2	2	1	7

У посматраном периоду 2009-2018г. укупно је било 7 епидемија, што за десетогодишњи период, не представља велику цифру. Углавном су то биле мање епидемије и то епидемија цревних обољења-салмонелозе, жутице А, кампилобактериозе и епидемија малих богиња.

Хидричне епидемије, епидемије које настају и шире се водом, у посматраном десетогодишњем периоду, нису забележене .У периоду од 2010-2014.г. није забележена ни једна епидемија било које врсте (Таб. бр.3).

Епидемиолошка ситуација полних и полно преносивих болести је у посматраном периоду повољнија од осталих група болести па се оне и не налазе на табели 10 најчешћих обољења, из разлога што се теже откривају и неправилно пријављују. То се може закључити и на основу тога што највећи број пријава **ових** болести напише епидемиолошка служба на основу лабораторијског налаза. Одређен број инфекција из ове групе обољења због специфичности, остаје дуге време или уопште неоткривен (ХИВ, Хеп.Б, Хеп.Ц) јер се ови пацијенти ретко јављају на преглед циљано . Ако томе придодемо и чињеницу да се добровољно тестирање на ХИВ ради, за територију града Бор, у Заводу за јавно здравље «Тимок» у Зајечару , све укупно додатно доприноси тежем постављању праве дијагнозе и лошем пријављивању ових обољења.С обзиром да се ради о веома озбиљним обољењима која су у порасту (Хеп.Б, Хеп.Ц, **ХИВ**) као и о обољењима која се јављају у епидемијама или пандемији (ХИВ), да су неке од ових болести "тихи убица"(Хеп.Ц), неопходно је побољшати и појачати надзор над овим болестима омогућити добровољно тестирање и у Бору како би имали доступније и потпуније податке о њима.

Историјски гледано , од свих примењиваних мера у циљу спречавања и сузбијања заразних болести, једино је вакцинација као мера спречавања настанка и ширења болести довела до драстичног смањења броја оболелих или чак до ерадикације и елиминације одређених болести, тако да на територији града Бор није регистрована, већ дужи низ година, ни једна од болести за које постоји редовна вакцинација по Календару имунизације било по узрасту или епидемиолошким индикацијама: дечија парализа , дифтерија, полиомијелитис, велики кашаљ, паротит, рубеола, тетанус и до 2018.г. и мале богиње до недавно.

Примарна имунизација деце се спроводи по Календару имунизације у Дечијем диспанзеру - Саветовалишту за децу предшколског и школског узраста, а обухват за све ове вакцине је био, у већини година посматраног периода задовољавајући, што значи да је одређеном вакцином обухваћено на јмање 95% или више, од планираног броја деце и остворен колективни имунитет на задовољавајућем нивоу (табела бр. 6) последица чега је било и одсуство болести за коју се и спроводи вакцинација .

Мора се напоменути да је ипак било и пропуста у вакциналној активности из више разлога када је остварен недовољан обухват па је дошло до појаве неких вакцинабилних болести којих није било и по 30-ак година, као што су мале богиње . Епидемија ове болести је проглашена 2017.г. на територији града Бор када је регистровано 9 оболелих а наставила се у 2018.г. када је од ове болести пријављено 6. лица.

Обухват деце обавезном вакцинацијом у периоду од 2009-2018. г.

Табела бр.4

Врста имунизације										
година	Di-Te-Per		BCG	Polio		MMR		Hep.B		Hib
	Вакц. %	Рев. %	Вакц.%	Вакц. %	Рев. %	Вакц. %	Рев. %	Вакц. %	Вак.у 12.г. %	Вакц. %
2009	96	98	100	96	98	97	90	96	63	97
2010	96	97	100	96	98	96	95	97	85	97
2011	95	98	99	95	98	96	97	96	100	96
2012	95	98	100	93	97	95	93	86	96	77
2013	95	96	90	95	95	95	96	83	67	93
2014	96	97	97	96	94	70	65	97	84	97
2015	95	95	92	92	83	88	80	95	96	95
2016	94	93	96	94	91	66	73	93	92	94
2017	95	95	100	94	95	70	84	95	98	95
2018	96	94	88	96	94	77	80	95	-	96

Број вакцинисане деце и ревакцинисане одређеном вакцином за тај узраст као и проценат обухвата је био, више пута до сада компромитован и умањен, како из разлога страха због недовољне обавештености и одбијања исте од стране родитеља, тако и због недостатка и несташнице саме вакцине као што је то био случај са BCG вакцином 2007. год., затим MMR вакцином 2014. год., вакцином против Хепатита Бу периоду увођења ове врсте вакцине у обавезне и Hib вакцине 2012.г.

Након медијске и друге кампање против вакцинације која је довела у заблуду многе родитеље дошло је до умањења обухвата деце обавезном вакцинацијом против неких заразних болести, нарочито малих богиња, и на тај начин је ослабљен колективни имунитет (таб.бр.5) . С обзиром на то да су се неке вакцинабилне болести као што су мале богиње, после дужег времена појавиле у Србији, па и на територији града Бор, проглашена је епидемија. Проблеми који су пратећа појава оваквог стања, компликације и тешке последице као и смртни исходи којих је било у другим градовима, довољан су разлог да превентива у здравству и здравственим установама уопште па и у Бору, мора да се стави у први план, ако не и подигне на виши ниво, како би бар повратила свој запостављени и годинама стицан углед и значај, јер последице могу бити социјално-економски огромне а за неке и несагледиве.

На основу свих изнетих података о заразним болестима у граду Бор, епидемиолошка ситуација је и даље НЕПОВОЉНА, што нам намеће задатке обавезног и континуираног надзора, труда и рада пре свега здравствених, али и свих других служби и институција друштвене заједнице у којој живимо .

9. ЗДРАВСТВЕНИ ПРИОРИТЕТИ У БОРУ ЗА ПЕРИОД 2019. -2029. ГОДИНА СА ОПШТИМ ЦИЉЕВИМА И АКТИВНОСТИМА

Стратегија јавног здравља Републике Србије („Сл. Гласник РС“, бр. 30/2018), дефинише специфичне циљеве, активности, резултате и одговорне институције за њено спровођење. Овај План је до доношења новог обавезујући оквир за све њене учеснике.

1. Области деловања у јавном здрављу

У складу са законом којим се уређује јавно здравље, области деловања јавног здравља су:

- 1) физичко, ментално и социјално здравље становништва;

- 2) промоција здравља и превенција болести и повреда;
- 3) животна средина и здравље становништва;
- 4) радна околина и здравље становништва;
- 5) организација и функционисање здравственог система;
- 6) поступање у кризним и ванредним ситуацијама.

Активности по свим областима биће у складу са одређеним општим и специфичним циљевима и у складу са приоритетима акционог плана за град Бор ,а спроводиће га институције у складу са својим овлашћењима, одговарајућим законима и подзаконским актима кроз уобичајене активности. За здравствене приоритете који су утврђени неопходно је спроводити додатне активности. Одговорне институције доносиће посебна акта којима би решавале приоритетне активности наведене у овом документу.

Здравствени приоритети у Граду Бору за период 2018. – 2029. године у складу са приоритетима

Општи циљ 0: Успостављање система праћења и извештавања из области јавног здравља						
Специфични циљ 1.1: Праћење здравственог стања становништва града/општине		Очекивани резултат: ЈЛС извештава и публикује годишње анализе здравственог стања, стања животне средине, демографских и соц-економских одредница преко слике здравља општине/града.			Индикатор: Публикован план јавног здравља града/општине	
Активности	Рок,почетак и крај активности	Очекивани резултати	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Институц.које учествују
Израда приоритетних индикатора здравственог стања града/општине	Годишње	План Јавног здравља општине/града, Индентификација проблема	Публикација	Публикација на интернет станици општине/града и ЗЗЈЗ	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар

Информисање јавности	Годишње	Боља информисаност становништва о здравственом стању	Број конференција за штампу и медије	Слика здравља општине	Јединица локалне самоуправе, Савет за здравље	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, Савет за здравље
Евалуација	Годишње	Праћење ефеката, контрола и подршка коју производи примена акционог плана	Број састанака савета за здравље на којима је извршена евалуација	Записници рада савета	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, Савет за здравље	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, Савет за здравље

Општи циљ 1: Унапређење здравља становништва у области физичког, менталног и социјалног благостања

Специфични циљ 1.2: Превенција и сузбијање пушења и изложености дуванског диму, штетне употребе алкохола и злоупотребе дрога међу становништва

Очекивани резултат: повећање процента особа које су упознате о болестима зависности и смањени ризико-фактори за појаву хроничних болести

Индикатор: Смањен број зависника

Активности

Рок, почетак и крај

Очекивани

Индикатори

Извори

Носиоци и учесници

	активности	результати		верификације	Одговорна институција и извор финансирања	Институц.које учествују
Предлагање и спровођење здравствено-васпитних активности о штетности пушења и изложености дуванском диму осетљивих друштвених група	2019-2029	Подизање свести о штетностима болести зависности	Број едукација и спроведених активности	Извештај реализатора	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, сопствена и донаторска	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, Превентивни центар Дома Здравља, организације цивилног друштва
Предлагање и спровођење здравствено-васпитних активности о штетности употребе алкохола осетљивих друштвених група	2019-2029	Подизање свести о штетностима болести зависности	Број едукација и спроведених активности	Извештај реализатора	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, сопствена и донаторска	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, организације цивилног друштва
Предлагање и спровођење здравствено-васпитних активности о штетности употребе психоактивних супстанци и ризицима по здравље становништва	2019-2029	Подизање свести о штетностима болести зависности	Број едукација и спроведених активности	Извештај реализатора	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, сопствена и донаторска	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар,организације цивилног друштва
Специфични циљ 1.3: Промоција и подршка здравим стилевима живота		Очекивани резултат: Унапређење здравља становништва у свим животним добима		Индикатор: Процент обухвата становништва едукацијом здравим стилевима живота		

Активности		Рок,почетак и крај активности	Очекивани резултати	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
						Одговорна институција и извор финансирања	Институц.које учествују
Спровођење здравствено-васпитног рада о важностима правилне исхране и физичке активности за очување здравља		2019-2029	Унапређење здравих навика	Број едукација, Број учесника	Извештај реализатора	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар,сопствена и донаторска	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Специфични циљ 1.4: Унапређење здравственог стања осетљивих друштвених група			Очекивани резултат: Квалитетнији живот старих		Индикатор: Повећање дужине очекиваног трајања живота		
Активности	Рок,почетак и крај активности	Очекивани резултати	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници		
					Одговорна институција и извор финансирања	Институц.које учествују	
Едукација чланова породице оболелих од кардиоваскуларних болести		2019-2029	Знање о третману и пружење помоћи о КВБ	Смањених број позива упућеној ургентној служби	Извештај	Град Бор, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар,Црвени Крст , сопствена и донаторска	Град Бор, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар,Црвени Крст ,организације цивилног друштва

Специфични циљ 1.5: Промоција одговорног сексуалног понашања		Очекивани резултат: Одговорније сексуално понашање младих		Индикатор: Повећани број информисаних малолетних лица у везу са одговорним сексуалним понашањем		
Активности	Рок,почетак и крај активности	Очекивани резултати	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Институц.које учествују
Континуирано спровођење едукација младих о репродуктивном и сексуалном здрављу	2019-2029	Повећање обима знања младих о репродуктивном и сексуалном здрављу	Број учесника и број едукација	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, градска управа ,донаторска средства	Град Бор ,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечарорганизације цивилног друштва
Специфични циљ 1.6: Спречавање вршњачког насеља		Очекивани резултат: Одговорније понашање младих према својим вршњацима		Индикатор: Смањен број пријављених случајева вршњачког насеља		
Активности	Рок,почетак и крај	Очекивани	Индикатори	Извори	Носиоци и учесници	

	активности	результати		верификације	Одговорна институција и извор финансирања	Институц.које учествују
Ангажовање постојаћих ресурса у васпитно-образованим установама за стварање безбедног и подстицајног окружења	2019-2029	Стварање безбедног и подстицајног окружења	Већи број обухваћених институција у ангажовању спречавању вршњачког насеља	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар и градска управа	Град Бор ,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар,организације цивилног друштва

Општи циљ 2: Унапређење елемената животне средине

Специфични циљ 2.1: Праћење и анализа параметара животне средине- Мониторинг животне средине	Очекивани резултат: Подизање еколошке свести о значају утицаја параметара животне средине на здравље.	Индикатор: Смањење броја параметра који негативно утичу на животну средину.
---	--	--

Активности	Рок,почетак икрај активности	Очекивани резултати	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Институц.које учествују
Мониторинг квалитета ваздуха (хемијски и биолошки)	2019-2029	Побољшање основних параметара квалитета ваздуха	Процентуално смањење присутности штетних материја(током зимских месеци) и алергеног полена (од 02.-11. месец)	Извештаји	ЈЛС,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Мониторинг квалитета воде за пиће са сеоских водовода	2019-2029	Боља информисаност	Повећан обим и фреквенца узорака	Извештаји	Јединица локалне самоуправе,Завод за	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно

		корисника сеоских водовода			јавно здравље "Тимок" Зајечар	здравље "Тимок" Зајечар
Мониторинг квалитета воде за пиће индивидуалних извора водоснабдевања	2019-2029	Боља информисаност корисника	Повећан обим и фреквенца узорака	Извештаји	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Мониторинг површинских вода (купалишта, плаже)	2019-2029	Информисаност купача о здравственој исправности воде за купање	Повећан обим и фреквенца узорака	Извештаји	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Мерење нивоа буке и зонирање насеља	2019-2029	Израда мапе ризичних места (Акустичко мапирање)	Повећан обим и фреквенца узорака	Извештаји	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар

Специфични циљ 2.2: Унапређење образовано васпитних активности у области очувања и унапређења животне средине и здравља људи		Очекивани резултат: Промена понашања у односу на очување животне средине			Индикатор: Повећан број учесника у очувању ЖС у општини.	
Активности	Рок,почетак икрај активности	Очекивани резултати	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Институц.које учествују
Еколошке едукације о значају очувању животне средине	2019-2029	Продизање еколошке свести код предшколске и школске деце	Број едукације деце у предшколским установама и школама која су прошла едукацију,број медијских прилога	Извештај	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, Школске и предшколске установе,сопствена и донаторска средства	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар,организације цивилног друштва
Специфични циљ 2.3: Контрола хигијенских стандарда у објектима		Очекивани резултат: Побољшање хигијенских и епидемиолошких услова у објектима различитих делетности и деловања.			Индикатор: Годишњи извештаји надлежне институције	

Активности	Рок,почетак икрај активности	Очекивани резултати	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Институц.које учествују
Контрола хигијенских стандарда у објектима у којима се обавља здравствена делатност	2019-2029	Побољшање хигијенских услова у објектима здравствене делатности	Број обављених контрола и Број мишљења лекара специјалиста са предлогом мера	Извештаји	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Контрола хигијенских стандарда у објектима у којима се обавља делатности производње и промета Животињских намерница и предмета опште употребе	2019-2029	Побољшање хигијенских услова у објектима у којима се обавља делатности производње и промета животних намерница и предмета опште употребе	Број обављених контрола и Број мишљења лекара специјалиста са предлогом мера	Извештаји	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Контрола хигијенских стандарда у објектима у којима се обавља васпитно-образовна делатност	2019-2029	Побољшање хигијенских услова у објектима	Број обављених контрола и Број мишљења лекара специјалиста са	Извештаји	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар

		васпитно образовне делатности делатности	предлогом мера			
Контрола безбедности хране са зелене пијаце и свих пољопривредних газдинства (биљног и животињског порекла)	2019-2029	Здравствено безбеднија храна на пијацама	Процентуално смањење здравствено не исправних узорака хране	Извештаји	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Специфични циљ 2.4: Унапређење система управљања отпадом		Очекивани резултат: Повећан број становника обухваћен организованим извожењем комуналног и рециклабилног отпада		Индикатор: Планска и друга документација Повећање обухвата становништва покривеног организованим извожењем комуналног и рециклабилног отпада		
Активности	Рок, почетак и крај активности	Очекивани резултати	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Институцијe које учествују
Уклањање/санација дивљих депонија	2019-2029	Смањење броја дивљих	Број дивљих депонија	Регистар дивљих	Јединица локалне самоуправе-Одељење за	Јединица локалне самоуправе, Јавно

		депонија, заштићено земљиште, подземне и површинске воде		депонија на сајту Агенције за заштиту животне средине	заштиту животне средине	комунално предузеће, регистровано предузеће за извођење радова
Чишћење неуређених површина	2019-2029	Смањење броја неуређених површина	Број неуређених простора	Евиденција неуређених површина	Јединица локалне самоуправе-Одељење за заштиту животне средине- Урбанизам, организације цивилног сектора, Сопствена средства и донаторска	Јединица локалне самоуправе, Јавно комунално предузеће, регистровано предузеће за извођење радова
Специфични циљ 2.5: Управљање отпадним водама		Очекивани резултат: Повећан број домаћинстава опремљен канализационом инфраструктуром		Индикатор: Планска и друга документација Повећање броја становника који живе на подручју покривеном канализационом инфраструктуром		
Активности	Рок, почетак и крај активности	Очекивани резултати	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Институцијe које учествују

Изградња/реконструкција атмосферске канализације (канални/јаруге)	2019-2029	Повећан обухват територије покривен уређеним каналима и јаругама за прихват атмосферских вода	Дужина (m) уређених канала/јаруга	Извештај Јавног комуналног предузећа	Јединица локалне самоуправе	Јединица локалне самоуправе, Јавно комунално предузеће, регистровано предузеће за извођење радова
Контрола отпадних вода на територији	2019-2029	Усаглашеност са Уредбом о квалитету отпадних вода	повећан број узорака	Извештај о испитивању отпадних вода	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Мониторинг површинских вода (реке и језера)	2019-2029	Израђен годишњи Извештај о стању квалитета површинских вода	повећан број извршених анализа	Сајт града Зајечара, Службени лист града Зајечара	Јединица локалне самоуправе-Одељење за заштиту животне средине	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Мониторинг земљишта	2019-2029	Израђен годишњи Извештај о стању квалитета	Број извршених анализа	Сајт града Зајечара, Службени лист града Зајечара	Јединица локалне самоуправе-Одељење за заштиту животне средине	Град Бор, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар

		ЗЕМЉИШТА				
--	--	----------	--	--	--	--

Општи циљ 3: Унапређење здравља становништва у области заразних и хронично незаразних болести						
Специфични циљ 3.1: Превенција и контрола заразних болести		Очекивани резултат: Смањење морталитета од ХНО и Заразних болести			Индикатор: Процентуални смањење учешћа, броја оболелих ХНО и Заразних болести	
Активности	Рок, почетак и крај активности	Очекивани резултат	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Инс.које учествују
Едукација становништва о значају вакцинације	2019-2029	Подизање свести о значају вакцинације целокупног становништва	Број спроведених активности и већи обухват становништва	Извештај о спроведеној едукацији	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Град Бор, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, ДЗ Бор

Примена против-епидемијских мера путем дезинфекције, дератизације, дез инсекције	2019-2029	Смањење ризика обољевања становништва од векторских преносивих болести	Смањени број пријава заразних болести	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, град Бор	Град Бор, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Специфични циљ 3.2: Превенција контрола хронично незаразних болести		Очекивани резултат: Смањење инциденције и морталитета од ХНО		Индикатор: Смањење инциденције и морталитета од ХНО на основу програма превенције фактора ризика за настанак ХНО болести.		
Активности	Рок, почетак и крај активности	Очекивани резултат	Индикатор и	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Инс.које учествују
Превенција и контрола ХНО болести на територији града /општине	2019-2029	унапређена здравствена заштита у области спречавања и ХНО болести и континуирано праћење	Смањење инциденце од ХНО болести	Интернет страница института/завода за јавно здравље	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Град Бор, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар

Програм превенције и рана детекција дијабетеса типа 2	2019-2029	унапређена здравствена заштита у области спречавања и сузбијања дијабетеса	Смањење инциденце од дијабетеса	Извештај, Интернет страница института/завода за јавно здравље, Сајт удружења...	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Град Бор, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, Удружење ..., ДЗ Бор
Здравствено васпитни рад о смањењу ризика за настанак ХНО(Пушење, неправилна исхрана, физичка неактивност...)	2019-2029	Усвајање здравих стилова живота	Смањење превалентце пушења за 3%, Смањење гојазности од 3-5%, Повећање физичке активности 10%	Извештај о спроведеној едукацији	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, организације цивилног друштва	Град Бор, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар, Удружење ..., ДЗ Бор
Специфични циљ 3.2.1: Подизање нивоа информисаности, знања и свести о важности превенције и контроле кардиоваскуларних болести		Очекивани резултат: Смањење лоших навика (неправилна исхрана, недовољна физичка активност)		Индикатор: Смањење БМИ и смањење морталитета од кардиоваскуларних болести.		
Активности	Рок,	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Носиоци и учесници	

	почетак и крај активно сти		и		Одговорна институци ја и извор финансира ња	Инс.које учествују
Антропометрија: Мерење (тел.маса, висина, обим струка и БМИ), као и мерење крвног притиска, шећера и масноће у крви.	2019- 2029	Смањење телесне масе, обима струка...	Бр. Изгубљени х килограма ...Број стан. Обухваћен их прегледом	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар- Саветовал иште за правилну исхрану	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Промоција здраве и правилне исхране и физичке активности током целог живота , наручито за вулнерабилне групе-мотивација- саветовалоште	2019- 2029	Подизање свести о значају правилне исхране и редукције телесне тежине у превенцији настанка КВБ	Број спроведени х активности и бр. учесника обухват становниш тва	Извештај о спроведеној едукацији	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар- Саветовал иште за правилну исхрану	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Напомена: Свака општина на основу свог приказа здравственог стања може да као приоритет по питању водећих ХНО у својој општини да приказ превенције за водећу болест. (кардиоваскуларне, респираторне, дијабет.....)						

Општи циљ 4: Унапређење снабдевања хигијенски исправном водом за пиће.						
Специфични циљ 4.1: Благовремено и правремено деловање одговорних институција и служби за уредним снабдевањем воде за пиће		Очекивани резултат: Смањење ризика за појаву епидемије		Индикатор: Број спроведених мера анализе ,реконструкције водоводне мреже,изградња постројења, водовода, замена мреже, итд...		
Активности	Рок, почетак и крај активности	Очекивани резултат	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Инс.које учествују
Мониторинг квалитета воде за пиће на извориштима и у дистрибутивној мрежи	Током целе године се спроводи у складу са Законским регулативама	Смањење штетних утицаја преносиоца заразних болести на здравље људи –чиста пијаћа вода	Број и резултати лабораторијских анализа	Извештаји	ЈКП“Водовод“ Сопствена средства	ЈКП“Водовод“
Надзор над спровођењем мера санитарне заштите у водоснабдевању као и мониторинга квалитета воде за пиће	2019-План и програм инспекцијског надзора	Смањен ризик штетних утицаја преносиоца заразних болести на здравље људи	Број извршених контрола/ Без епидемија	Извештаји	РС Министарство	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар и град Бор

Кампања у циљу побољшања свести грађана о значају заштите изворишта водоснабдевања и значају и штедњи воде за пиће	2019-2029-једном годишње	Подизање свести грађана о значају очувања изворишта	Број одржаних едукација, трибина, предавања и прилога на ТВ и радио станицама, број подељеног едукативног материјала	Листе учесника, фотографије, ТВ и радио прилози, брошуре, лифлети	Град Бор, Сопствена средства, донације, пројектна	Организације цивилног сектора Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Побољшање квалитета воде за пиће локалних водовода	Континуитет	Чиста и исправна вода	Смањење процента хигијенски неисправних узорака воде за пиће	Извештаји	Сопствена	
Регенерација бунара В7 и В9 на Злотском изворишту	2019-2020	Функционално исправни бунари	Повећање количине воде на изворишту	Локална документа/акти, извештаји	Буџет за заштиту животне средине	Одабрани извођач
Реконструкција појединих деоница водоводне мреже	2019-2020	Реконструисане деонице дотрајалих водоводних мрежа	Ефикасније водоснабдевање, смањење броја кварова и смањење процента губитака воде у водоводној мрежи	Извештаји, пројекти, локални акти	Сопствена и донаторска средства	Одабрани извођач
Замена дотрајалих делова водоводне мреже	2019-2021	Замењене ризичне водоводне мреже	Смањење броја кварова и смањење процента губитка воде у водоводној мрежи	Извештаји,	Сопствена и донаторска средства	

Изградња постројења за пречишћавање воде за пиће на Злотском изворишту и изворишту Сурдуп	2019-2024	Квалитетно снабдевање водом без ризика по здравље становништва	Повећање расположиве количине сирове воде на извориштима	Пројекти,извештаји, бр. контрола, извештаји	Град Бор, донаторска средства	Одабрани извођач
Општи циљ 5: Промација,развој и подршка у кризним и ванредним ситуацијама		Очекивани резултат: Унапређен систем информисања, едукације и саветовања у вези са очувањем здравља и смањење фактора ризика у кризним и ванредним ситуацијама		Индикатор: Број докумената (Извештаји,програми водичи) који прате спроведене активности		
Активности	Рок, почетак и крај активности	Очекивани резултат	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Инст.које учествују
Едукација људских ресурса у областима кризних и ванредних ситуација	2019-2029	Већи обухват едукативне популације	Број едукација и број учесника	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Успостављање и развој партнерства у решавању јавно здравственог проблема у кризним и ванредним ситуацијама	2019-2029	Развој партиципираниог приступа у планирању, имплементацији и евалуацији у јавно здравственим програмима и активностима које настају у кризним и	Број установа укључених у партнерске односе	Извештај	Јединица локалне самоуправе,Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар

		ванредним ситуацијама				
Израда упутства за лични и колективни начин понашања у ванредним ситуацијама	2019-2029	Акциони план за деловање у ВС	Број медијских емисија, штампаног материјала	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар

Општи циљ 6: Побољшање здравствене политике у кризним и ванредним ситуацијама						
пацифични циљ 6.1: Благовремено и правремено деловање одговорних служби у кризним и ванредним ситуацијама			Очекивани резултат: Смањење ризика за појаву епидемије		Индикатор: Број спроведених мера дезинсекције, дератизације и дезинфекције	
Активности	Рок, почетак и крај активности	Очекивани резултат	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Инс.које учествују

Појачане мере Дезфекције,дезинсекције,дератизације у кризним и ванредним ситуацијама (вода за пиће, храна,инсекти и глодари)	2019-2029	Смањење штетних утицаја преносиоца заразних болести на здравље људи (бактерије,инсекти,глодари)	Број спроведених ддд послова	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Правовремено и континуирано спровођење против епидемијских мера запрашивање комараца, ларве камараца и крпеља на територије Општине...	2019-2029	Смањен ризик штетних утицаја преносиоца заразних болести на здравље људи (комарци,крпељи)	Смањен број епидемија	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Општи циљ 6.2: Промоција,развој и подршка у кризним и ванредним ситуацијама		Очекивани резултат: Унапређен систем информисања, едукације и саветовања у вези са очувањем здравља и смањење фактора ризика у кризним и ванредним ситуацијама		Индикатор: Број докумената (Извештаји,програми водичи) који прате спроведене актевности		
Активности	Рок,	Очекивани резултат	Индикатори	Извори	Носиоци и учесници	

	почетак и крај активности			верификације	Одговорна институција и извор финансирања	Ins.koje učestvuju
Едукација људских ресурса у областима кризних и ванредних ситуација	2019-2029	Већи обухват едукативне популације	Број едукација и број учесника	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Успостављање и развој партнерства у решавању јавно здравственог проблема у кризним и ванредним ситуацијама	2019-2029	Развој партиципираниог приступа у планирању, имплементацији и евалуацији у јавно здравственим програмима и активностима које настају у кризним и ванредним ситуацијама	Број установа укључених у партнерске односе	Извештај	Јединица локалне самоуправе, Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар
Израда упутства за лични и колективни начин понашања у ванредним ситуацијама	2019-2029	Акциони план за деловање у ВС	Број медијских емисија, штампаног материјала	Извештај	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар	Завод за јавно здравље "Тимок" Зајечар

--	--	--	--	--	--	--

Општи циљ 7: Приступачна и квалитетна заштите						
Специфични циљ 7.1: Подршка развоју приступачне и квалитетне заштите			Очекивани резултат: Квалитетна здравствена заштита	Индикатор: Број лекара, осталог медицинског особља, немедицинског, опрема, возила, смештајни капацитет, услови хоспитализованих болесника, број притужби пацијената		
Активности	Рок, почетак и крај активност и	Очекивани резултат	Индикатори	Извори верификације	Носиоци и учесници	
					Одговорна институција и извор финансирања	Инс.које учествују
Запослити већи број лекара опште медицине и лекара специјалиста	2019-2029	Запошљен већи број лекара опште медицине специјалиста	Довољан број лекара специјалиста и одговарајући број лекара који покрива сеоску и градску средину	Извештај , мали број притужби пацијената	Ресорно министарство, градска управа	Град Бор и Министарство Здравља

Замена и континуирана набавка опреме за потребе здравствене заштите у градским и сеоским амбулантама као и у ОБ и Дому здравља	2019-2029	Смањен ризик и оболевање становништва, благовремена превенција	Смањен број пацијената, задовољан пацијент	Набављена нова опрема и замена старих апарата Извештај	Ресорно министарство, град Бор, донације	Град Бор и Министарство Здравља
Адаптација простора амбуланти, смештајних капацитета, повећан број амбуланти у сеоским и градској средини и набавка санитарских возила	2019-2029	Квалитетна здравствена заштита	Смањен број пацијената, задовољан пацијент	Број новоотворених и адаптираних амбуланти у селу и граду, број набављених возила за службу хитне медицинске службе, број адаптираних соба, сређених купатила, уграђених клима уређаја проширених капацитета, итд.	Ресорно министарство, град Бор, донације	Министарство Здравља, Град Бор, организације донатори, одабрани извођачи радова

9.1. Управљање применом Плана јавног здравља за град Бор:

Евалуацију спровођења Плана обављаће се у свакој фази процеса спровођења Акционог плана који је саставни део планског документа..

За евалуацију се користе здравствени показатељи Европске уније (ЕСН1-2) и индикатори изабрани од стране стручњака одговорних за поједине активности и програме.

Годишње извештавање је обавезно и садржи: резултате спроведених активности, тешкоће и проблеме у реализацији.

Овако предложене и планиране активности за период од 2019. до 2029. године не описују укупан спектар активности које се предузимају у области јавног здравља, већ остављају могућност да се, паралелно са имплементацијом Плана јавног здравља за град Бор, активности даље развијају, евалуирају и унапређују.

Активности координирају представници ДЗ, ОБ Бор, Завод за јавно здравље Зајечар и Градска управа Бор, а реализација активности спроводиће се према приоритетима и доступности извора финансирања.

Извештавање заинтересоване јавности, корисника и грађана уопште о стању и квалитету реализације у оквиру Плана вршиће се квартално. Основна средства и технике у извештавању су писана саопштења, штампане публикације-билтени са прегледом остварених резултата, јавни наступи, гостовања тима за мониторинг и евалуацију на локалној радио и телевизији.

Непристрасност и објективност у праћењу целокупног процеса реализације плана биће обезбеђена ангажовањем неутралне стране. За рад чланова екстерног тима град Бор ће покривати трошкове дневница и оперативне трошкове превоза и смештаја. Ови аранжмани ће се уговорати протоколима о сарадњи.

Акциони план је саставни део Плана јавног здравља за град Бор .